

PALEOLIT

PALEOLITHIC

PALÄOLITHIKUM

BRATČICE (OKR. BRNO-VENKOV)

„U kříže“, Bratčice I. Szeletien. Sídliště. Povrchový průzkum a zjišťovací sondáž.

Před více než dvěma desítkami let Milan Plch předal na AÚ drobnou kolekci paleolitických artefaktů ze szeletské lokality Bratčice I (Oliva 1989). Kolekce je technologicky i typologicky nevýrazná, ale při její revizi nás zaujaly stopy vysráženého uhličitanu vápenatého na povrchu několika artefaktů. Skutečnost, že na lokalitě se běžně nalézají artefakty pokryté uhličitanem vápenatým nám nezávisle na sobě potvrdili také J. Krása a P. Matějec, kteří lokalitu navštívili. Proto jsme lokalitu v roce 2012 několikrát osobně navštívili a získali z ní kolekci 62 artefaktů. Polohy všech artefaktů byly zaměřeny pomocí GPS a vyneseny do mapy, artefakty pokryté uhličitanem vápenatým (12 ks) odlišným symbolem než ostatní. Při promítnutí bodů do leteckých snímků vynikla jejich vazba na zajímavý útvar, který se projevoval růstovými příznaky v obilí.

Lokalita je situována na jihozápadním okraji rozsáhlého návrší, na mírném svahu, který klesá do údolí Lejtny. Povrchové nálezy jsou rozptýleny na ploše o průměru přibližně 100 m v rozmezí nadmořských výšek 256–261 m.

Na leteckých snímcích polohy je dobře patrná zasypaná strž nebo úvozová cesta, která probíhala přibližně ve směru spádnice směrem ke kapličce a přetínala lokalitu vedví. Tato svahová inhomogenita a zejména úběr materiálu z jejích hran v důsledku zaorání měly za následek obnažení paleolitických vrstev v daném prostoru.

Na východním okraji výše popsaného útvaru, v prostoru, kde se koncentrovaly artefakty pokryté uhličitanem vápenatým, byly vyhloubeny dvě zkušební sondy (tab. 1). První přímo v povrchové koncentraci artefaktů (a v místě nálezu artefaktů se stopami uhličitanu vápenatého), druhá o něco dále na jejím okraji. Sondy zachytily intaktní fosilní půdní sediment (obr. 1), který svým charakterem připomíná bohunickou půdu (cf. Valoch 1996). Ta sestává ze dvou poloh, svrchní tmavěji hnědé a spodní oranžově hnědé. V její horní části byly nalezeny ojedinělé artefakty, v první sondě dva, ve druhé jeden. Datovatelný materiál získán nebyl.

Provedená zkušební sondáž naznačila, že v prostoru lokality jsou dosud přítomny intaktní sedimenty s artefakty. Intenzivní sondáž může zachytit úsek sídliště bohatší na artefakty, v čemž tkví potenciál této lokality.

Petr Škrdla, Pavel Nikolajev

Tab. 1. Bratčice. Lokalizace sond (WGS-84).

Tab. 1. Bratčice. Location of test pits (WGS-84).

Brat1_T01	N49°04.649' E16°31.345'
Brat1_T02	N49°04.648' E16°31.351'

Literatura

Oliva, M., 1989: Katalog nálezů z období paleolitu. In: L. Belcredi, M. Čížmář, P. Košťurík, M. Oliva, M., Salaš, *Archeologické lokality a nálezy okresu Brno-venkov*. Brno: Okresní museum Brno-venkov, 12–31.

Valoch, K. 1996: Das Mittelwurm in den Lössen Südmährens und seine paläolithischen Kulturen. *Eiszeitalter und Gegenwart* 46, 54–64. Hannover.



Obr. 1. Bratčice. Sonda 2: profil.

Fig. 1. Bratčice. Test pit 2: profile.

Resumé

The Szeletian site of Bratčice I (Oliva 1989) was surveyed and locations of 62 surface finds were recorded. As 12 artifacts had traces of calcium carbonate coating on their surfaces, two test pits were dug (Tab. 1). The first test pit, located inside the surface artifact cluster, yielded two artifacts. The second test pit, located on the boundary of the surface artifact cluster, yielded one artifact from intact sediments. Both test pits cut a redeposited paleosol composed of two parts (Fig. 1) and resembled the Bohunice-type soil (Valoch 1996). The artifacts were located within the upper part of the paleosol.

BRNO (K. Ú. BOHUNICE, OKR. BRNO-MĚSTO)

Mezi ulicemi Kamenice a Studentská. Mladý paleolit. Ojedinělý nález. Záchraný výzkum.

V roce 2012 uskutečnili pracovníci ÚAPP Brno, v.v.i., záchranné archeologické výzkumy v severozápadním výběžku katastrálního území brněnské městské části Bohunice v souvislosti s pokračováním výstavby Univerzitního kampusu Masarykovy univerzity, a to budováním Centra experimentální, systematické a ekologické biologie (CESEB) a Středoevropského technologického institutu (CEITEC). Při těchto příležitostech bylo na doposud nezastavěných pozemcích ve středním úseku přibližně lichoběžníkového prostoru, který vymezují komunikace ulic Netroufalky, Studentská a Kamenice, odkryto pokračování známého polykulturního sídliště (souhrnně Přichystal 2008; nově Kala, Přichystal 2009; Kos 2009; Přichystal 2009; 2012; Škrdla, Havlíček 2009). Uvedený prostor se rozkládá v nadmořské výšce od 276 do 281 m, na severním okraji mírně k severovýchodu ukloněné plošiny, která tvoří sedlo mezi Kamenným kopcem (385,8 m n.m.) na západě a Červeným kopcem (311,4 m n.m.) na východě. Zbývající obvod plošiny vymezují svahy na severu prudce spadající k řece Svatce, na jihu pozvolněji klesající k Leskavě, pravému přítoku Svatky. Přesná poloha zkoumaných ploch je určena body 601118.64:1162213.23, 601040.88:1162235.45, 601008.94:1162274.33, 601139.47:1162340.98, 601082.54:1162350.7 (S-JTSK).

V západní polovině dotčeného území byla nalezena 2 rezidua jader s bíle patinovaným povrchem. První z nich, vyrobené z moravského jurského rohovce, bylo uloženo na bázi strojně skrývaného nadloží. Druhé jádro, v jehož případě bylo jako suroviny využito patrně silicitu z glacienních sedimentů (petrografické určení v obou případech provedl A. Přichystal z ÚGV PřF MU), pochází ze svrchní části zásepu sídlištního objektu kultury s moravskou malovanou keramikou. Ojedinělé kamenné štípané artefakty paleolitického stáří byly v bezprostředním okolí místa zaznamenány již dříve (Přichystal 2010; Škrdla, Havlíček 2009), další pak byly údajně získány také západně až jihozápadně od lokality (Kovárník 1984, 94).

Michal Přichystal

Literatura

- Kala, J., Přichystal, M. 2009:** Brno (k. ú. Bohunice, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 50, 264.
- Kos, P. 2009:** Brno (k. ú. Starý Lískovec). *Přehled výzkumů* 50, 245–246.
- Kovárník, J. 1984:** Terénní archeologický průzkum na jižní a jihozápadní Moravě. *Přehled výzkumů* 1982, 94–100.
- Přichystal, M. 2008:** Brno (k. ú. Bohunice, Nový a Starý Lískovec, okr. Brno-město). In: Z. Čížmář (ed.), *Život a smrt v mladší době kamenné*. Katalog výstavy. Brno – Znojmo: Ústav archeologické památkové péče Brno, v.v.i., 50–59, 168–169, 287–290.
- Přichystal, M. 2009:** Brno (k. ú. Bohunice, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 50, 241–242, 263–264, 344.
- Přichystal, M. 2010:** *Brno-Bohunice 2007-2008 – ulice Kamenice. Univerzitní kampus Masarykovy univerzity v Brně-Bohunicích. Stavba Akademického výukového a výzkumného areálu – 2. etapa (žlutá) a 3. etapa (zelená) – fáze A, D, E, F* Rkp. náleзовé zprávy, č.j. 3/10. Uloženo: Archiv ÚAPP Brno, v.v.i.
- Přichystal, M. 2012:** Brno (k. ú. Nový Lískovec, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 53-1, 126.
- Škrdla, P., Havlíček, F. 2009:** Brno (k. ú. Bohunice, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 50, 216–217.

Resumé

Two patinated cores made from Moravian Jurassic chert and erratic flint were found during salvage excavations in the area of the new Masaryk University campus on the cadastral territory of Bohunice.

BRNO (K. Ú. ČERNOVICE, OKR. BRNO-MĚSTO)

Mezi ulicemi Ericha Roučky a Švédské valy. Paleolit. Sídliště (?). Záchraný výzkum.

V červenci až září roku 2012 uskutečnili pracovníci ÚAPP Brno, v.v.i., záchranný archeologický výzkum v Brněnské průmyslové zóně Černovická terasa v souvislosti s rozšířením výrobního areálu firmy Daido Metal Czech. Dotčený prostor, který rámcově vymezují komunikace ulic Švédské valy a Ericha Roučky a železniční těleso tratě č. 340 – Vlárský průsmyk, se rozkládá po pravé straně Ivanovického potoka, asi 800 m severně od Švédských valů (kóta 255,2 m n.m.), dříve morfologicky nápadného denudačního reliktu svrchnojurských (oxfordských) vápenců, a je situován v nadmořské výšce od 237 do 241 m. Jeho přesná poloha je určena body 593847.29:1163548.7, 593717.4:1163676.91, 593592.57:1163471.1, 593776.44:1163273.74, 593833.8:1163324.34, 593717.4:1163437.37 (S-JTSK).

Na povrchu ponechané podorniční vrstvy a na hromadách skryté ornice byla povrchovým sběrem získána menší kolekce kamenné štípané industrie. Tři artefakty, jež byly vyrobeny z moravských jurských rohovců a křídového spongolitu (petrografické určení provedl A. Přichystal).

chystal z ÚGV PŘF MU), lze na základě bílé povrchové patiny rámcově zařadit do starší doby kamenné.

Michal Přichystal

Resumé

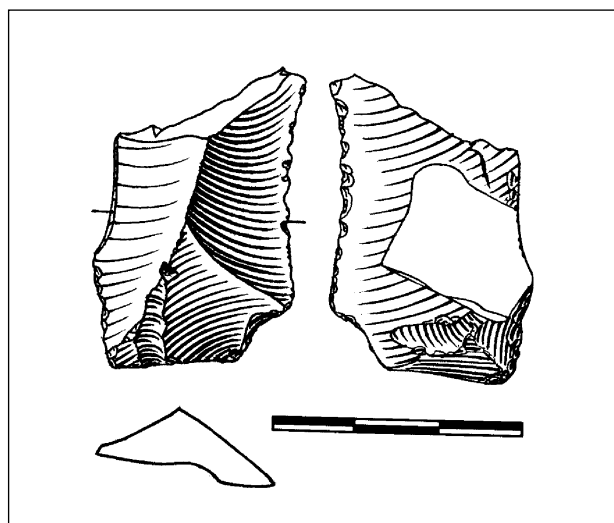
Three patinated flakes made from Moravian Jurassic cherts and Cretaceous spongolite were found during a salvage excavation in the area of the Brno Industrial Zone Černovice Terrace on the border of the cadastral territory of Černovice.

BRNO (K. Ú. PISÁRKY, OKR. BRNO-MĚSTO)

„Červený kopec“. Mladý paleolit. Ojedinělý nález. Náhodný nález.

Ojedinělý mladopaleolitický artefakt byl nalezen na lesní pěšině směřující z prostoru univerzitního kampusu v Bohunicích (ulice Netroufalky) do údolí Svatky. Jde o severovýchodní svah kóty 280,5 m. V místě nálezů je svah rozbrzděn stržemi a vzniklý hřbet tvoří nevýraznou ostrožnu. Podloží tvořené biotitickým granodioritem zde vystupuje na povrch – artefakt byl nalezen v kontextu zvětralého granodioritu. Vzhledem ke konfiguraci terénu (severovýchodní, zalesněný svah) je přesné zaměření místa nálezů obtížné. Cesta navíc není vyznačena na mapě. Odhaduji proto polohu nálezů přibližně do okolí geografické souřadnice N49°10.923' E16°34.384' (WGS-84) s odhadem rozptylu 10 m. Nadmořská výška nálezů se pak pohybuje v rozmezí 230–235 m.

Artefakt je vyroben z eratického silicitu, případně kvalitní variety rohovce typu Krumlovský les. Je poškozen mrazem. Z technologického pohledu představuje mediální zlomek čepele (obr. 2). Na dorzální straně má negativy po odbíjení ze dvou protilehlých podstav. Na ventrální straně jsou patrné negativy úderů, vzhledem k poškození artefaktu ale není možné interpretovat cha-



Obr. 2. Brno-Pisárky. Artefakt.

Fig. 2. Brno-Pisárky. Artifact.

rakter této úpravy – nelze ovšem vyloučit přítomnost ventroterminální retuše.

Na plošině nad popisovaným místem, v prostoru staveniště univerzitního kampusu, byl ojedinělý paleolitický artefakt nalezen již dříve (Škrdla, Havlíček 2009).

Petr Škrdla

Literatura

Škrdla, P., Havlíček, F. 2009: Brno (k. ú. Bohunice, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 50, 216–217.

Resumé

An isolated artifact, a medial fragment of a blade with a bidirectional dorsal scar pattern (Fig. 2), was found in Brno-Pisárky, in the vicinity of geographic coordinates N49°10.923' E16°34.384' (WGS-84).

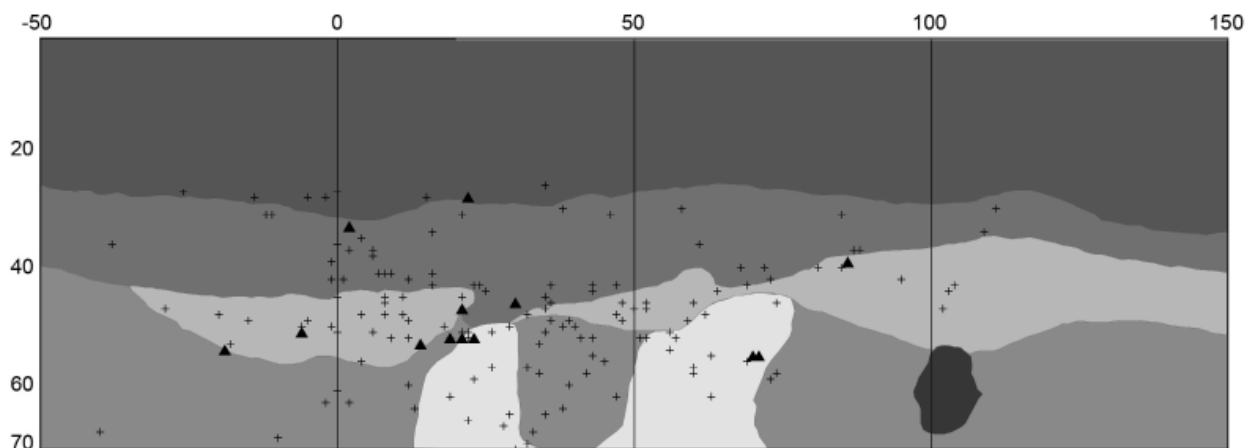
BRNO (K. Ú. SLATINA, OKR. BRNO-MĚSTO)

„Podstránská“. Počátek mladého paleolitu. Sídlišť. Povrchový průzkum a zjišťovací sondáž.

Sondáž na lokalitě Podstránská (Valoch 1974) zachytila složité souvrství se svahovými sedimenty, které byly členěny vertikálními puklinami (mrazové klíny?) vyplněnými jiným typem sedimentu. Zatímco svrchní část profilu byla odvápněná, výplň vertikálních struktur byla vápenná a artefakty z tohoto sedimentu měly krusty tvořené uhličitánem vápenatým. Přestože artefakty byly získány jak ze sprašových hlín ležících bezprostředně pod ornici, tak z výplně puklin, nelze spolehlivě oddělit dva sídelní horizonty (obr. 3). Mezi nalezenými artefakty byla řada artefaktů s fasetovanými patkami (obr. 4: 1–7,10), které jsou charakteristické pro bohunicien. Tyto artefakty se kumulovaly ve výplni vertikálních puklin (na obrázku profilu toto není patrné, protože řez neprobíhá kolmo na průběh těchto puklin). Objevily se i artefakty s patkou lineární nebo bodovou, někdy s římsou. Pouze v jednom případě nese artefakt stopy lamelární retuše (obr. 4: 9) a v jednom případě bylo nalezeno jednopodstavové jádro (obr. 4: 12). Dva posledně zmíněné artefakty lze spolehlivě přiřadit k aurignacienu. Na lokalitě se nedochovaly uhlíky a datování tudíž není možné.

V létě jsme zdokumentovali také profil při stavbě domu v ulici Podstránská, který leží již na okraji paleolitické lokality. Bylo zachyceno souvrství kvartérními sedimenty, kde na přechodu spráše a přemístěného půdního sedimentu se šterkovou příměsí byly nalezeny ojedinělé paleolitické artefakty. Souřadnice místa nálezů je přibližně N49°11.189' E16°40.057' (WGS-84). Nedaleko tohoto místa byly vyjmuty artefakty z intaktních sedimentů již dříve (Škrdla 2003). Další případné stavební aktivity v tomto prostoru proto bude nutné v budoucnu sledovat.

Petr Škrdla, Petr Matějka, Pavel Nikolajev



Obr. 3. Podstránská. Profil. Trojúhelníky představují artefakty s fasetovanou patkou.
Fig. 3. Podstránská. Profile. Triangles indicate artifacts with a faceted platform.

Literatura

- Škrdla, P. 2003:** Brno (k. ú. Slatina, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 44, 192–193.
- Valoch, K. 1974:** Podstránská, eine Oberflächestation des Aurignacien in Brno-Židenice. *Časopis moravského muzea, sci. soc.* 59, 5–42.

Resumé

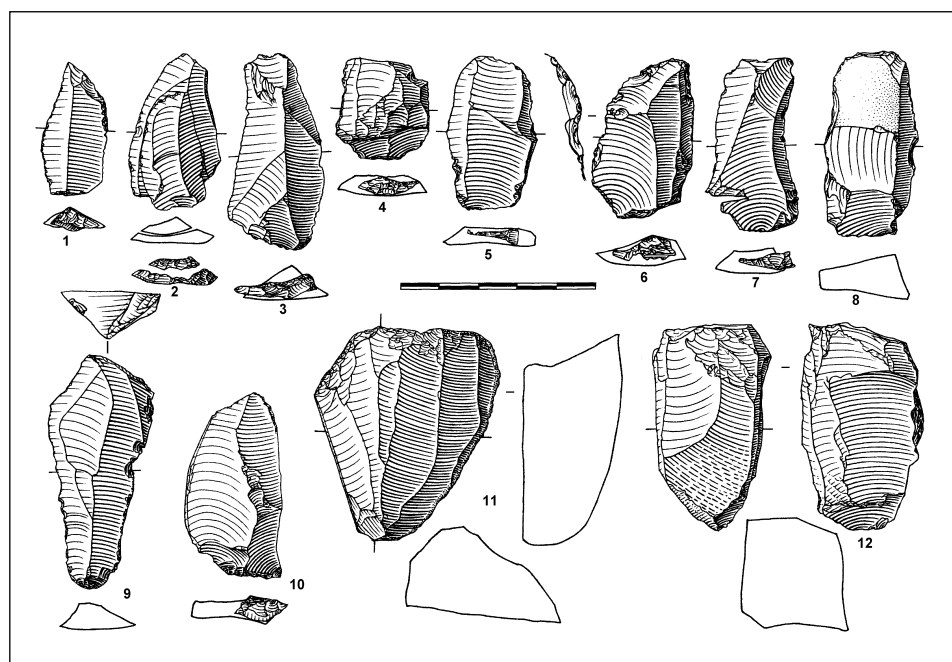
A test pit dug in 2012 at the site of Podstránská (Valoch 1974) produced Paleolithic artifacts in two types of sediments: a non-calcareous colluvial sediment below the topsoil and a calcareous sediment from a fissure infill (Fig. 3). Several artifacts have a prepared striking platform (Fig. 4: 1-7, 10), which is characteristic for Bohunician. Other discovered artifacts are typically Aurignacian – a carinated endscraper (Fig. 4: 9) and a unipolar core

(Fig 4: 12). It was not possible to clearly distinguish the two occupational levels.

In addition, isolated artifacts were collected from the wall of construction pit at Podstránská street, where artifacts within intact sediments were reported previously (Škrdla 2003). Geographic coordinates of the construction pit are N49°11.189' E16°40.057' (WGS-84).

BRNO (K. Ú. ŽEBĚTÍN, OKR. BRNO-MĚSTO) „Bešůvka“. Paleolit. Ojedinelý nález. Povrchový sběr.

V říjnu roku 2012 byl pracovníkům ÚAPP Brno, v.v.i., předán patinovaný, slabě přepálený úštěp z rohovce typu Krumlovský les II (petrografické určení provedl A. Přichystal z ÚGV PpF MU), který byl nalezen L. a P. Golářovými na povrchu ponechané podomíční vrstvy v trase



Obr. 4. Podstránská. Vybrané artefakty.
Fig. 4. Podstránská. Selected artifacts.

nově budované polní cesty HPC 17 poblíž severozápadní hranice polní tratě „Bešůvka“. Lokalita se nachází při jižním okraji intravilánu obce a je situována v nadmořské výšce okolo 343 m, na širokém svahovém hřbetu, který klesá východním až severovýchodním směrem k ústí pravého bezejmenného přítoku do Žebětínského potoka. Její přesná poloha je určena bodem 607006.64:1158981.63 (S-JTSK).

„Borovníky“. Mladý paleolit. Ojedinelý nález. Záchraný výzkum.

V září a říjnu roku 2012 uskutečnili pracovníci ÚAPP Brno, v.v.i., záchraný archeologický výzkum ve střední části polní tratě „Borovníky“ v souvislosti s výstavbou polní cesty HPC 17. Lokalita se nachází zhruba 1 km jihovýchodně od středu obce a je situována v nadmořské výšce od 348 do 358 m, na severovýchodním svahu, který klesá z plochého návrší (kóta 371,0 m n.m.) k ústí pravého bezejmenného přítoku do Žebětínského potoka. Její přesná poloha je určena body 606543.653: 1159381.252, 606334.488: 1159528.520 (S-JTSK).

Na povrchu ponechané podorniční vrstvy byla nalezena bazální část patinované, slabě přepálené čepele, jež byla vyrobena patrně ze silicitu z glacienních sedimentů (petrografické určení provedl A. Přichystal z ÚGV PřF MU). V okolí uvedeného místa byly již dříve získány povrchovými sběry ojedinelé kamenné štípané artefakty paleolitického stáří (Kuča 2002, 137).

Michal Přichystal

Literatura

Kuča, M. 2002: Popůvky (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 43 (2001), 137, 169.

Resumé

A patinated flake made from Krumlovský les II chert was found in the field „Bešůvka“ on the cadastral territory of Žebětín.

A broken patinated blade probably made from erratic flint was found during a salvage excavation in the „Borovníky“ field on the cadastral territory of Žebětín.

DOLNÍ VĚSTONICE (OKR. BŘECLAV)

Lokalita DV-IIa (Lahmhöfe, Pod lesem); DV-III (Rajny). Gravettien. Záchraný a zjišťovací výzkum.

Cílem výzkumu lokality DV-IIa v létě 2012 bylo navázat na záchraný výzkum z roku 1999 (Svoboda 2000), propojit tehdy prozkoumané pásy uvnitř sondy A, rozšířit ji směrem k sondě B a vytvořit tak souvislý prostor pro sídelně-archeologickou analýzu. Na základě těchto požadavků (a vzhledem k pokračujícímu narušování orbou) jsme vymezili sondu A-G/1-5 o rozměrech 5 x 9 m, s kontrolním blokem o šířce 0,5 m (obr. 5). Souřadnice SZ rohu jsou N 16°39'10,3''; E 48°52'57,8''. Při západním okraji

sonda opět narazila na mělce uložené sedimenty redeponované starším výkopem (zřejmě E. Dania v roce 1932) a posléze na intaktní nálezoitou vrstvu gravettien. Směrem k jihovýchodu, tedy proti svahu, se sledovaná vrstva plynule zahlubovala pod spraš až do hloubky 1,60 m.

Dominantním objektem v prozkoumané ploše bylo komplexní ohniště o průměru cca 110–120 cm, jemně zvrstvené do mocnosti 25–30 cm a tedy evidentně obnovované (obr. 6). Vzorky pro datování C14 a pro dílčí environmentální analýzy byly odebírány v intervalech cca 10 cm z jednotlivých mikrovrstev tohoto ohniště, jehož genezi tak chceme dále sledovat. Výsledky měřené pomocí AMS a kalibrované pomocí OxCal a CalPal skutečně gradují v odstupech několika století mezi 30,8–31,6 ky BC; datum z podloží ohniště dosáhlo 33,6 ky BC (tab. 2). V okolí ohniště jsme dokumentovali relativně rovnoměrný rozptyl zvířecích kostí a artefaktů. Katalog nálezů trojrozměrně zaměřených během výzkumu dosáhl čísla 769; další předměty získáváme proplavením sedimentů podle jednotlivých kvadrantů.

Opět se potvrdilo, že prostor ohnišť bývá vhodným prostředím pro uchování rostlinného pylu. Výsledky pylové analýzy vzorku 1 (hloubka 110 cm) nijak nevybočují z obrazu, který byl aplikací této metody získán při předchozích výzkumech (tab. 3; srv. např. Svobodová 1991; Dohnalová 2011). Přinášejí dnes již tradiční obraz o stavu vegetace v okolí gravettských lokalit: V parkovité krajině lesostepního charakteru převládaly nenáročná pionýrská dřeviny, zejména břízy (*Betula*), borovice (včetně limby - *Pinus cembra*) a modřín (*Larix decidua*). Otevřená stanoviště měla stepní charakter (*Artemisia*, *Chenopodiaceae*), avšak ve vlhčích místech rostla keříčková tundra (*Betula nana*), snad s roztroušenými smrkem (*Picea*). Poměrně příhodné klimatické podmínky umožňovaly sporadický výskyt také temperátním dřevinným elementům, jako jsou dub (*Quercus*), líska (*Corylus*), lípa (*Tilia*) a jilm (*Ulmus*). Při hodnocení výsledků je třeba zohlednit přítomnost redeponovaných třetihorních palynomorf, které upozorňují na komplikovanou tafonomii pylového spektra a na možnost dálkového větrného transportu. Druhé složení uhlíků dřevin je na základě předběžné analýzy rovněž standardní (srv. např. Opravil 1994). Zde je dominantní zastoupení modřínu/smrku (*Larix /Picea*), dále borovice cf. limba (*Pinus* cf. *cembra*) a ojedinelé se objevuje jalovec (*Juniperus*), vrba (*Salix* sp.), bříza (*Betula* sp.) a olše (*Alnus* cf. *viridis*).

V malakozoologickém materiálu výrazně převládají plži, a to zejména neurčitelné ostrohranné fragmenty ulit. Dále se vyskytuje směs různých rodů a druhů (častější např. *Succinella oblonga*, *Succinea putris*, *Lymnaea truncatula*, *Clausilia* cf. *dubia*, *Euomphalia strigella*, *Vallonia tenuilabris*, *Pupilla*), přičemž poměrně výrazné je zastoupení druhů vesměs typických pro spraše (*Succinella oblonga*, *Vallonia tenuilabris*, *Pupilla* sp. - Ložek 2000; 2001; 2010). Suchozemské druhy reprezentují především prostředí otevřené krajiny, objevují se i druhy obývající vlhčí prostředí (*Succinella oblonga*, *Succinea putris*).

Mezi obratlovci převažoval mamut (*Mammuthus primigenius*) a sob polární (*Rangifer tarandus*), dále vlk

Tab. 2. Dolní Věstonice IIa, data AMS ze tří mikrovrstev téhož ohniště (5–7) a z jeho podloží (8). Vše dřevěné uhlíky. Kalibrace podle OxCal, 12. 2. 2013.

Tab. 2. Dolní Věstonice IIa, AMS data from three microlayers of the same hearth (5–7) and its subsoil. All from charcoal. Calibration after OxCal, 12. 2. 2013.

Vzorek	Pořadí dle hloubky	Datum BP	Odchylka	Datum calBC	Pravděpodobnost
OxA-27331	IIa/5; 100 cm	28380	210	31379 – 29958	95,4%
OxA-27332	IIa/6; 110 cm	28750	220	32487 – 30595	95,4%
OxA-27255	IIa/7; 120 cm	29060	280	32606 – 31051	95,4%
OxA-27333	IIa/8; 130 cm	31650	280	34733 – 33306	95,4%

Tab. 3. Dolní Věstonice IIa, vzorek z ohniště, hloubka na profilu 110 cm. Pylová analýza Petr Pokorný.

Tab. 3. Dolní Věstonice IIa, sample from the hearth, depth 110 cm. Pollen analysis by Petr Pokorný.

Taxon	Počet zrn
<i>Alnus glutinosa t.</i>	1
<i>Betula alba t.</i>	18
<i>Betula nana t.</i>	2
<i>Corylus avellana</i>	6
<i>Fagus sylvatica</i>	1
<i>Juniperus</i>	2
<i>cf. Larix decidua</i>	2
<i>Picea</i>	7
<i>Pinus cembra t.</i>	4
<i>Pinus sylvestris t.</i>	14
<i>Pinus sylvestris/cembra</i>	21
<i>cf. Populus</i>	3
<i>Quercus</i>	5
<i>Salix</i>	3
<i>Tilia</i>	1
<i>Ulmus</i>	1
SUM AP	91
<i>Anthemis t.</i>	2
<i>Artemisia</i>	5
Asteraceae Subfam. Cychorioideae	19
Caryophyllaceae	1

Cruciferae	7
Cyperaceae	4
Gramineae	33
Chenopodiaceae	26
Labiatae	1
<i>Polygonum persicaria t.</i>	1
<i>Ranunculus acris t.</i>	1
Rubiaceae	2
Umbelliferae	2
indeterminata	28
SUM NAP	132
AP + NAP	223
Terciární (?) Tricolpopollenites	4
Terciární (?) Caryapollenites	1
Terciární (?) Nyssapollenites	1
Algae - cysty	19
<i>Pediastrum sp.</i>	2
Fungi (různé typy)	48
Dinoflagellata	6
Rhizopoda	1
Úlomky uhlíků, mikroskopické	n

(*Canis lupus*), liška (*Vulpes vulpes* / *V. alopex*), zajíc (*Lepus* sp.) a kůň sprašový (*Equus ferus*). Z hlediska zastoupených kostí byly nejčastější apikální části končetin, fragmenty žebér, případně zuby. Jen malá část kostí byla přepálena v ohni.

Spektrum kamenných surovin použitých k výrobě štipané industrie tvoří převážně bíle patinovaný pazourek z glacioluvialních sedimentů, vyšším počtem je zastoupen radiolarit zelené a hnědočervené barvy, méně rohovec a spongolity, ojediněle křemen. Část artefaktů nese stopy přepálení v ohni. Předběžná analýza souboru ukazuje naprostou převahu drobných odštěpků, úštěpů, čep-

lí, mikročepelí a nepravidelných fragmentů. Mezi retušovanými nástroji převládají jednoduchá rydla (na zlomené čepeli nebo hranová), dále jsou zastoupeny retušované čepele a mikrolity včetně fragmentů mikročepelí s drobnou okrajovou retuší a fragment mikropilky s otupeným bokem. Jádra jsou v souboru zastoupena minimálně, ve směs ve stavu pokročilé redukce nebo jako rezidua; dále se vyskytla dvě mikrojádra k výrobě mikročepelí. Soubor doplňují fragmenty pískovcových desek a větší množství drobných úlomků minerálních barviv.

Nálezy hrudek vypálené hlíny/spraše zahrnují celkem 17 předmětů, nalezených ve čtvercích D3, G3, H2, H3, I1



Obr. 5. Dolní Věstonice IIa, celkový pohled na výzkum v roce 2012.

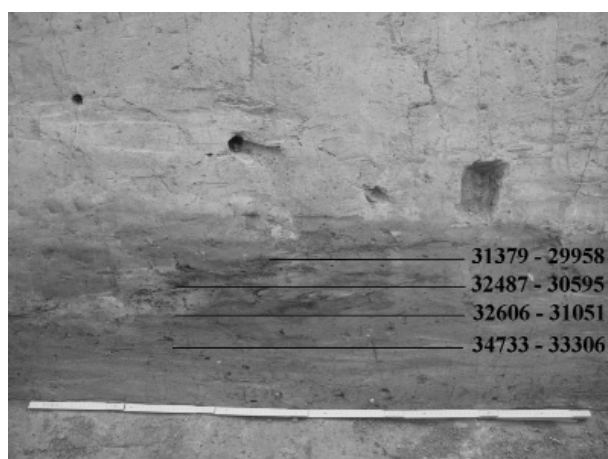
Fig. 5. Dolní Věstonice IIa, general view of the 2012 excavation.

a I5. Jedná se o drobné kousky pravděpodobně tepelně zpevněné spraše v barvě okrově šedé přes světle hnědou po tmavě hnědou. Největší rozměr hrudek se pohybuje od 2 do 20 mm, přičemž u čtyř z nich přesahuje 10 mm. Všechny hrudky se otírají (píšu) na papír, vypáleny jsou proto slabě/špatně. Materiál některých hrudek obsahuje mikroskopické kousky uhlíků, na některých hrudkách jsou patrné také drobné dutinky. Největší hrudka nese konkávní otisk části válcovité plochy, nejspíše větvičky stromu. Při prvotní prohlídce nebyly nalezeny stopy nějakého intencionálního lidského zásahu. Pravděpodobně se jedná o zbytky náhodně vypáleného sedimentu v ohništi, případně blíže neurčených lidských aktivit provozovaných u ohně/v ohni. Celkově svým charakterem předměty zapadají do velkého souboru nekvalitně vypálených, nefigurativních hrudek nepravidelného tvaru a nejasné interpretace z jiných výzkumů gravettských lokalit na Moravě.

Na lokalitě DV-III (Rajny) jsme sledovali stratigrafické vztahy po svahu uložených spraší, horizontů půdních sedimentů a jednotlivých mladopaleolitických artefaktů (obr. 7). Celkově lze uzavřít, že výzkum v roce 2012 přinesl komplexní interdisciplinární záznam pro dotvoření obrazu prostředí, chronologie a mikrochronologie sídelních struktur v areálu DV-II-III. Spolu s novými údaji z Pavlova I reprezentují data z DV-IIa nejstarší fáze našeho gravettienu.

Tento výzkum je součástí projektu OPVK CZ.1.07/2.3.00/20.0181 FITEAMP – *Formování interdisciplinárního týmu evoluční antropologie moravských populací*. Jako takový měl rovněž svou edukativní náplň a jeho terénní část provázely specializované semináře z dílčích oborů geologie a paleoekologie člověka v kvartéru i technik dokumentace.

Jiří Svoboda, Šárka Hladilová, Miroslav Králík, Jan Novák, Martin Novák, Petr Pokorný, Sandra Sázelová



Obr. 6. Dolní Věstonice IIa, mikrostratigrafie ohniště a poloha datovaných vzorků. Kalibrace BC podle OxCal.
Fig. 6. Dolní Věstonice IIa, microstratigraphy of the hearth and location of dated samples. Calibration BC after OxCal.

Literatura

- Dohnalová, A. 2011:** Palynology. In: *Pavlov, Excavations 2007–2011, Dolnověstonické studie* 18, 45–52.
Ložek, V. 2000: Paleoeology of Quaternary Mollusca. *Antropozoikum* 24, 35–59.



Obr. 7. Dolní Věstonice III, sled spraší a půdních sedimentů.

Fig. 7. Dolní Věstonice III, sequence of loess and soil sediments.

Ložek, V. 2001: Molluscan fauna from the loess series of Bohemia and Moravia. *Quaternary International* 76/77, 141–156.

Ložek, V. 2010: Spraš a sprašová step – přehlížený biom ledových dob. II. Sprašová step – významný prvek glaciální krajiny. *Živa* 2010(4), 146–149.

Opravil, E. 1994: The vegetation. In: *Pavlov I, Excavations 1952-53, ERAUL 66*, 163–167. Liège.

Svoboda, J. 2000: Dolní Věstonice (okr. Břeclav). *Přehled výzkumů* 41, 80–83.

Svobodová, H. 1991: The pollen analysis of Dolní Věstonice II, section No 1. In: *Dolní Věstonice II, Western slope, ERAUL 54*, 75–88. Liège.

Resumé

The 2012 excavation at Dolní Věstonice yielded complementary evidence on the settlement structure at the site DV-IIa located at the upper (southernmost) part of the larger settlement complex DV-II. The most important feature is a complex multilayer hearth which provided a sequence of AMS dates from the individual microlayers. Additional stratigraphic trenches were also excavated at DV-III. Analyses of pollen, charcoal, malacofauna, vertebrate fauna, lithic industry, and clay fragments complete the picture of MIS 3 landscape, chronology and microchronology of settlement structures. Together with the new evidence from Pavlov I, the DV-IIa dates represent the earliest Gravettian horizons in our region.

HABRŮVKA (OKR. BLANSKO)

Josefov „Nad Býčinou“, parcela č. 433/7. Paleolit. Ojedinelý nález. Povrchový průzkum.

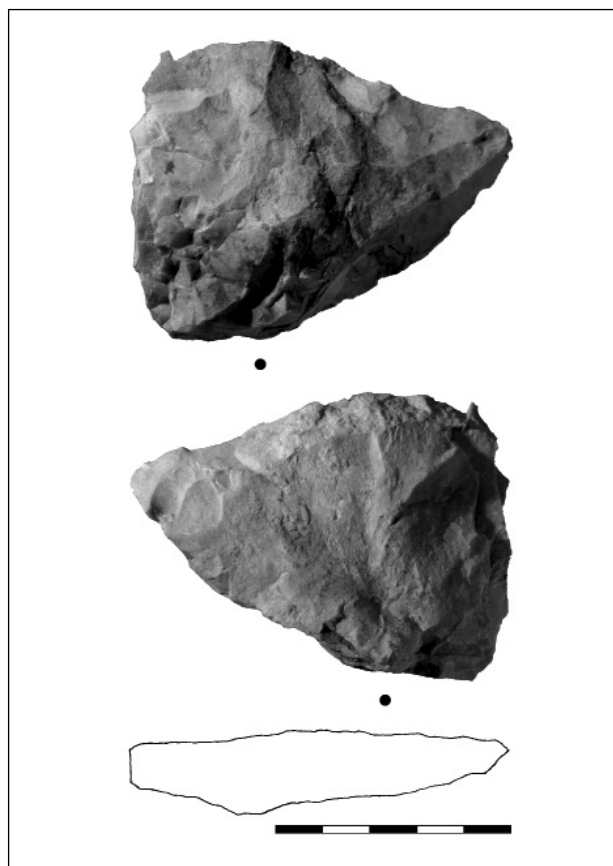
V měsíci srpnu roku 2012 byl při pochůzce naučnou stezkou Josefské údolí nalezen P. Malíkem a P. Nerudou pravěký kamenný artefakt. Místo nálezu se nachází (WGS-84: 49°18'24.43"N, 16°41'41.14"E – do 10m v okruhu bodu) jižně od okna, kterým ústí soutěska v jižní části čelní skalní stěny Býčí skály. Zde vytváří svah mírný spočin, který je pravděpodobně částečně uměle upraven. Po silných a vytrvalých deštích v předchozích dnech samotného objevu odhalila lokální eroze svahu malý profil (obr. 8). Ve střední části profilu se podařilo vyzvednout zmíněný artefakt, který ležel v koluviálních sedimentech obnažených zářezem do svahu. V okolí se nachází další četné zlomky surovin, které jsou součástí rozsáhlého výchozu rohovce typu Býčí skála, který se rozprostírá na jih i na východ od čelní stěny Býčí skály.

Dorzální plochu širokého úštěpu (obr. 9) tvoří systém všesměrných negativů (možná nearteficiálních) a mrazových ploch, které jsou zbarveny do tmavě okrové až hnědé barvy. V levé části je úštěp odlomen po mrazové puklině, takže jeho šířka není kompletní. V distální části je patrný intencionální vrub, jehož plocha negativu vykazuje jinou tafonomii (původní světle okrová barva suroviny) než zbývající část plochy. Na ventrální straně lze pozorovat výrazný bulbus, ale původní morfologie patky se nedochovala. Síla úderu se šířila po mrazové puklině, což ovlivňuje morfologii štěpné plochy, která ale i tak vykazuje jasně známky dynamického úderu. V distální části



Obr. 8. P. Malík v místě nálezu úštěpu (foto P. Neruda).

Fig. 8. P. Malík at the flake findspot (photo P. Neruda).



Obr. 9. Úštěp s malými vruby na dorzální a ventrální straně (vyhotovil P. Neruda).

Fig. 9. Flake with small notches on dorsal and ventral surfaces (by P. Neruda).

levé strany (ventrální plochy) je patrný malý vrub sestávající ze dvou negativů. Tafonomie povrchu nevykazuje novodobé poškození povrchu.

Dle dosavadních poznatků nelze artefakt jednoznačně chronologicky zařadit, pouze lze uvažovat o jeho vztahu k mladopaleolitickému osídlení Býčí skály, kde byl místní rohovec intenzivně zpracováván. Každopádně nález dokládá prospekční činnost v okolí jeskyně, která souvisela se získáváním výše zmíněné suroviny. Nález je uložen v Moravském zemském muzeu v Ústavu Anthropos.

Resumé

During surface prospection in 2012 on Habrůvka cadastral territories, P. Malík and P. Neruda found a wide flake made from Býčí skála Type chert (WGS-84: 49°18'24.43"N, 16°41'41.14"E). The artefact was deposited in the colluvium that contains numerous pieces of the same raw material. The age of the find is unclear, we can only speculate about its association with the Palaeolithic occupation of Býčí skála Cave where this type of chert was intensively knapped. In any case, the find does suggest that this raw material outcrop was accessed by prehistoric people.

Pavel Malík, Petr Neruda

KLIMKOVICE (OKR. OSTRAVA-MĚSTO)

Komenského ulice, parcela č. 15. Paleolit. Ojedinelé nálezy. Záchranný výzkum.

V rámci záchranného archeologického výzkumu (č. akce NPÚ Ostrava 100/10) vyvolaného budováním kanalizačního systému města Klimkovic (viz. kap. Středověk a novověk) byly v raně novověké vrstvě nalezeny dva velmi drobné patinované zlomky silicitu. Lokalizace nálezu v souřadnicích JTSK s nadmořskou výškou: Y = 481804.31, X = 1106305.14, Z = 240.51.

Jedná se o fragmenty terminální části úštěpů nebo čepelek s hrotitým zakončením. Větší zlolek s bílou patinou (rozměry: d = 15 mm, š = 16 mm, v = 3 mm) má mírně obloukovitě vylomenu pravou hranu, příčný profil v místě hlavního zlomu je zhruba lichoběžníkový. Druhý menší zlolek (rozměry: d = 14 mm, š = 10 mm, v = 7 mm) má při povrchu patinu žlutou, která vykazuje známky termického procesu. V místě hlavního zlomu nejsou fragmenty patinovány a prosvítá zde světle žlutá hmota silicitu glacigenního sedimentu.

Oba fragmenty štípané industrie byly v minulosti do nálezových pozic redeponovány, a to v rámci hlinitojilovité naplaveniny potoku Polančice, na jejímž levobřeží se zkoumaná lokalita nalézá, nebo erozí hlín z blízké krátké ostrožny ležící severovýchodním směrem, kde se nachází historické jádro města Klimkovic se zámekem a kostelem sv. Kateřiny.

Pavel Malík

Resumé

Two isolated fragments of artifacts made from erratic flint were found on the cadastral territory of Klimkovice.

KROMĚŘÍŽ (K. Ú. TĚŠNOVICE, OKR. KROMĚŘÍŽ)

„Ostrá hora“. Mladý paleolit. Ojedinelý nález. Náhodný nález.

V roce 2009 byl náhodně nalezen větší patinovaný úštěp ze silicitu glacigenních sedimentů. Místem sběru byl zářez polní cesty na bývalém vojenském cvičišti západně od kóty 318,2 m, které bylo zpětně zaměřeno k souřadnici 49°15'31.710"N, 17°24'19.956"E. I když se jedná o výšinnou polohu charakteristickou pro stanice aurignacienu na severním okraji Chřibů (Oliva 1987), není vzhledem k jeho druhotnému poškození (retuši?) jeho místní původ jistý.

Miroslav Daňhel

Literatura

Oliva, M. 1987: *Aurignacien na Moravě*. Studie Muzea Kroměřížska 87. Zlín: Muzeum Kroměřížska v Kroměříži.

Resumé

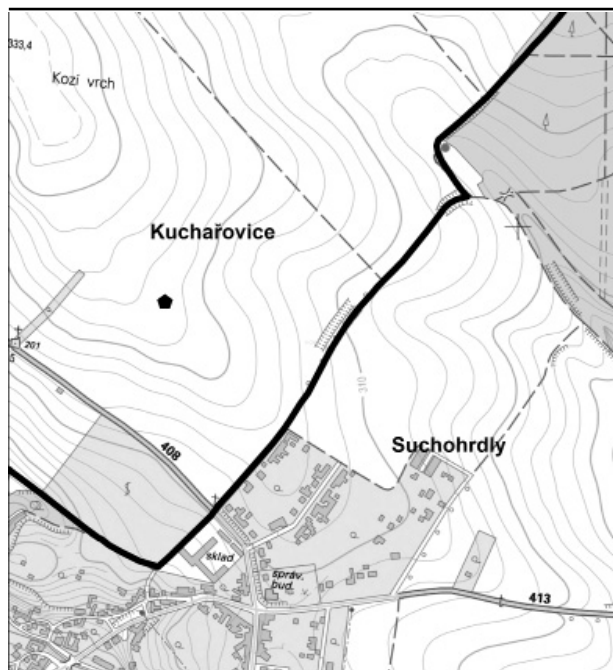
A patinated Upper Paleolithic (reutilized?) flake was accidentally found on „Ostrá hora“ elevation at an altitude of 318,2 m.

KUCHAŘOVICE (OKR. ZNOJMO)

„Kozí vrch“. Mladý až pozdní paleolit. Ojedinelý nálezn. Povrchový průzkum.

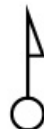
V rámci udržitelnosti projektu Operačního programu č. CZ.1.07/2. 3.00/09.0187 „Vzdělávání v moderních metodách archeologické praxe“ a v návaznosti na projekt MUNI/F/0117/2009 – „Sběry mikroregion Únanovky“ dále probíhají povrchové průzkumy v širším prostoru povodí říčky Těšetičky/Únanovky i s přesahem do dalších mikroregionů. Při průzkumu povodí Dobšického potoka byl na jihovýchodním svahu vyběhajícího z poměrně rozsáhlého návrší Kozí vrch (333,4 m) nalezen jemně patinovaný úštěp. Nadmořská výška nálezu činí přibližně 323 m (obr. 1). Použitou surovinou byl rohovec typu Krumlovský les, varieta II. V okolí nálezu úštěpu byly získány jen ojedinelé nepatinované úštěpy z rohovce typu Krumlovský les a křemičité zvětraliny serpentinitu zřejmě postpaleolitického stáří. Ty mohou souviset s blízkou neolitickou lokalitou (Janák 1973–1974).

Místo nálezu představuje výhodnou polohu s dobrým rozhledem k Dyji a skýtá potenciál pro další sledování.



Legenda

- Místo nálezu
- ▭ Hranice katastrů



0 100 200 400 m

Obr. 10. Kuchařovice (okr. Znojmo). Poloha artefaktu.

Fig. 10. Kuchařovice (Znojmo district). Location of the artifact.

Dříve byly v tomto prostoru nalezeny artefakty staro- a mladopaleolitické datace (Kovárník 1991, 77). Na katastrech Kuchařovic a Suchohrdel se nejedná o jediné stopy aktivit v paleolitu, některé byly datovány do aurignacienu a snad szeletieny (Skutil 1935–1936, 5; týž 1936, 471; Podborský – Vildomec 1972, 181; Kovárník 2001, 99; Kuča – Nosek 2012). Bylo by však potřeba tyto industrie podrobit důkladné revizi a ověřit jejich dataci. Paleolitické osídlení na Znojemsku doposud není uspokojivě zhodnoceno (cf. Neruda 2007; 291), a proto i další, byť jen ojedinelé nálezy, přispívají k dalšímu postupnému poznávání regionu.

Artefakt bude s dalšími nálezy předán do Jihomoravského muzeu ve Znojmě.

Martin Kuča, Jakub Matoušek

Literatura

- Janák, V. 1973–1974:** Nová lokalita s lineární keramikou a moravskou malovanou keramikou u Kuchařovic na Znojemsku. *Sborník prací Filozofické fakulty Brněnské univerzity, řada E* 18-19, 125–134.
- Kovárník, J. 1991:** Další archeologické lokality ze Znojemska a Třebíčska. *Přehled výzkumů* 1988, 76–78.
- Kovárník, J. 2001:** Dějiny archeologického bádání na Znojemsku. In: V. Podborský (ed.), *50 let archeologických výzkumů Masarykovy univerzity na Znojemsku*. Brno: Masarykova univerzita, 95–125.
- Kuča, M., Nosek, V. 2012:** Suchohrdly (okr. Znojmo). *Přehled výzkumů* 53-1, 114–115.
- Neruda, P. 2007:** Starší doba kamenná v Podyjí – současný stav a perspektivy. *Thayensia (Znojmo)* 7, 291–303.
- Podborský, V., Vildomec, V. 1972:** *Pravěk Znojemska*. Brno: Jihomoravské museum.
- Skutil, J. 1935–36:** Nové stopy pobytu diluviálního člověka na jihozápadní Moravě. *Od Horácka k Podyjí* 12, 4–5.
- Skutil, J. 1936:** O některých nových paleolitických nálezech na Moravě. *Věda a život* 2, Praha.

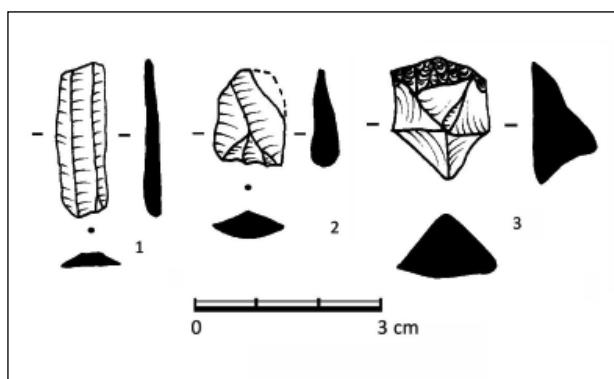
Resumé

An isolated artifact made from the Krumlovský les-type chert was collected at Kuchařovice near Znojmo.

KYJOVICE (OKR. ZNOJMO)

„Sutny“. Pozdní paleolit - mezolit. Ojedinelý nálezn. Povrchový průzkum.

Současný stav poznání paleolitického a mezolitického osídlení Znojemska není doposud příliš uspokojivý. Všeobecně vzato zde byla této nejdelší epoše lidských dějin věnována mnohem menší pozornost než mladším obdobím, která byla v tomto regionu vždy naopak středem archeologického zájmu (Neruda 2007, 291; Kovárník 2001). Naše znalosti o období pozdního paleolitu



Obr. 11. Patinované štípané kamenné artefakty z lokality Kyjovice – „Sutny“ (okr. Znojmo).

Fig. 11. Patinated knapped stone artifacts from the site Kyjovice – „Sutny“ (Dis. Znojmo).

a mezolitu na Znojemsku jsou značně omezené, protože pramennou základnu představují převážně obtížně datovatelné ojedinělé nálezy.

Do skupiny tohoto typu nálezů můžeme zařadit i malou kolekci mírně až středně patinované štípané kamenné industrie ze známé polykulturní lokality Kyjovice – „Sutny“ (GPS: 48°53'53.63"S; 16° 8'3.70"E, WGS 84; viz Podborský et al. 2005). Povrchovou prospekci byly na ploše sídliště získány celkem 4 artefakty. Jedná se o drobné nehtovité škrabadlo (obr. 11: 3), mikročepel s laterálním opotřebením (obr. 11: 1), mesiální část mikročepele a cílový ústěp (obr. 11: 2). Typ patky bylo možno sledovat ve dvou případech, přičemž u mikročepele může být klasifikována jako bodová, u ústěpu pak jako plochá. Použitá surovina byla u všech jedinců makroskopicky determinována jako rohovec typu Krumlovský les, varieta II.

Při studiu starších sbírek z popisované lokality byly takto mírně patinované artefakty pozorovány již dříve (sdělení M. Kuča 2012). Ze „Suten“ pochází i několik artefaktů z období mladého paleolitu, zařaditelných pravděpodobně do aurignacienu (srov. Kuča 2010, 284). Další ojedinělý nálezy, zřejmě pozdně paleolitického stáří, je v rámci mikroregionu povodí říčky Těšetičky/Únanovky evidován z katastru sousední obce Tvoříhráz (sdělení J. Matoušek 2012). Několik podobně mírně patinovaných artefaktů je známo také z polykulturní lokality Únanov – „Padělky“ (Vokáč 2003, 227; Kuča et al., v tisku). Nově získaná kolekce je prozatím s určitou rezervou datována do rozmezí pozdní paleolit - mezolit. Do budoucna bude nutno získat početnější a dostatečně reprezentativní kolekci, která by vyloučila i její případný neolitický původ. Artefakty byly předány na ÚAM FF MU Brno.

Jaroslav Bartík

Literatura

Kovárník J. 2001: Dějiny archeologického bádání na Znojemsku. In.: V. Podborský (ed.): *50 let archeolo-*

gických výzkumů Masarykovy univerzity na Znojemsku. Brno: Masarykova univerzita, 139–156.

Kuča, M. 2010: Kyjovice (okr. Znojmo). *Přehled výzkumů* 51, 284.

Kuča, M., Matoušek, J., Bartík, J., Kovář, J. J., Červková, A., Krolllová, S., Kostihová, B., Nikolajev, P., v tisku: Neolitická lokalita Únanov-Padělky (okr. Znojmo). *Jižní Morava* 49.

Neruda, P. 2007: Starší doba kamenná v Podýjí - současný stav a perspektivy. Old Stone Age in the Dyje River Region - Overview and Perspectives. *Thayensia (Znojmo)* 7, 291–303.

Podborský, V., Kazdová, E., Kovárník, J., Šabatová, K., Golec, M., Přichystalová, R., Polák, M., Bartoňová, A. 2005: *Pravěk mikroregionu potoka Těšetičky/Únanovky. K problematice pravěkých sociálních struktur*. Brno: Masarykova univerzita.

Vokáč, M. 2003: *Suroviny kamenné štípané industrie v pravěku jihozápadní Moravy*. Rkp. diplomové práce. Uloženo: Knihovna Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.

Ústní sdělení

Martin Kuča - ÚAM FF MU Brno.

Jakub Matoušek - ÚAM FF MU Brno.

Resumé

A small collection of possible Late Paleolithic – Mesolithic artifacts (Fig. 11) was collected from Sutny field on the cadastral territory of Kyjovice.

MOHELNO (OKR. TŘEBÍČ)

„Plevovce“. Sídliště. Epigravettien. Povrchový průzkum a zjišťovací sondáž.

Lokalita je situována hluboko v údolí Jihlavy na plošině, jejíž převýšení nad původní hladinou řeky bylo přibližně 15–20 m. Tato plošina je vymezena a chráněna příkrými skalními srázy, které dotvářejí podobu „amfiteátru“ otevřeného k jihu, což mohlo představovat klimatickou oázu v klimatu pozdního glaciálu. Přimo nad plošinou je prameniště a přes plošinu protéká drobná bezjmenná vodoteč.

Lokalitu objevil a uvedl do literatury J. Lysák (2005, 230) slovy: „V r. 2000 jsem našel severozápadně od Rabštejna, na levém břehu nádrže, v lokalitě zvané Plevovce ve vymývaném břehu několik bíle patinovaných hrotů a ústěpů rohovce a několik střepů hladké keramiky s vysokou příměsí slídy.“ Polohu od října 2009 opakovaně navštívili P. Knotek, M. Vokáč a J. Vokáčová, kteří získali další nálezy. Od jara roku 2011 jsme lokalitu začali systematicky sledovat s cílem zachytit nálezy v intaktních sedimentech a upřesnit chronologickou a kulturní klasifikaci osídlení. To se nám částečně podařilo v létě 2012, kdy byly objeveny dvě intaktní polohy s paleolitickými nálezy (Škrdla et al. 2012).

Dnes je poloha pod hladinou Mohelenské údolní nádrže. Kolísání vodní hladiny způsobené přečerpávací elektrárnou má za následek rozplavování kvartérních pokryvných sedimentů, ze kterých jsou vyplavovány artefakty štípané kamenné industrie. Hladina vody zde periodicky (většinou v denním intervalu) kolísá, a to v rozmezí 303,3–290,8 m (zdroj ČEZ), což způsobuje erozi sedimentů a vyplavování artefaktů, které lze při nižších stavech hladiny sbírat (obr. 12).

Stav výzkumu lokality, zejména výsledky povrchového průzkumu a materiál ze sondy 1, byly detailně představeny v souhrnném příspěvku v Acta Musei Moraviae, Sci. Soc. (Škrdla et al. 2012). Proto se v aktuálním příspěvku věnujeme hlavně objevům, které byly učiněny po uzávěrci AMM, konkrétně v průběhu podzimu a zimy 2012.

Sondáž na lokalitě

V místech s povrchovými nálezy jsme opakovaně začistili profily a provedli zkušební sondáž. Až na jaře roku 2012 se nám podařilo získat artefakty z čerstvě omytého profilu a v létě téhož roku jsme v tomto prostoru začistili profil o délce 3 m do hloubky 1 m (koncentrace 1). Tento výzkum prokázal, že v poloze Plevovce jsou dochovány intaktní sedimenty s artefakty *in situ*. O něco později se nám podařilo zachytit další polohu (koncentrace 2) s intaktními sedimenty přibližně o 20 m výše ve svahu.

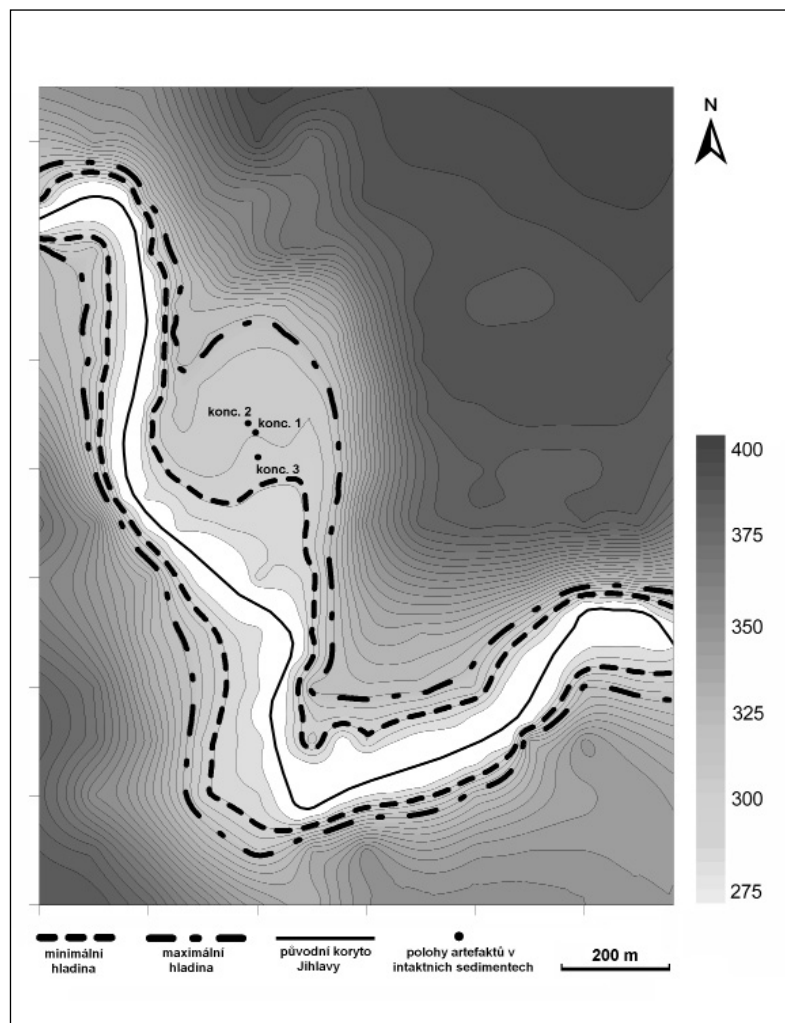
Tato poloha dosud nebyla ověřena odkryvem. Do třetíce byla objevena koncentrace artefaktů v prostoru erozi vypreparovaných a částečně poškozených kamenných struktur (koncentrace 3) přibližně 52 m níže po svahu od koncentrace 1.

Koncentrace 1

Stratifikovanou kolekci ze sondy 1 tvoří celkem 60 artefaktů (Škrdla et al. 2012, obr. 6). Všechny stratifikované artefakty byly vyrobeny z eratického silicitu. U dochovaných patek převládá bodová (11) nad lineární (6) a plochou (1). Na některých patkách je patrná abraze. Z technologického hlediska byl kladen důraz na získávání dlouhých, rovných čepelí převážně do 1 cm šířky (17 ks, 28 % veškeré ŠI). Tři zlomky čepelí s otupeným bokem (Škrdla et al. 2012, obr. 6: 1–3) představují jediné nástroje v této drobné kolekci. V jednom případě byla klasifikována čepel s místní laterální retuší (Škrdla et al. 2012, obr. 6: 7). Celkem 16 artefaktů řazených do kategorie odpadu zahrnuje drobné odštěpky a třísky z úprav jader, příp. retušování nástrojů.

Koncentrace 2

Z druhé polohy s intaktními sedimenty, která je situována na dně hluboce zaříznutého a úzkého erozního koryta, bylo vyjmuto zatím pouze 65 artefaktů, které jsou vyrobeny převážně z eratického silicitu (60, 92 %), ojedinele z radiolaritu (3 ks), obsidiánu (1 ks, vzhledem k přítomnosti neolitického osídlení je jeho příslušnost k paleolitické kolekci nejistá) a jeden kus byl přepálen. Z nástrojů bylo nalezeno pouze jednoduché klínové rydlo na zlomku čepelí (obr. 13: 1), zlomek artefaktu s otupující retuší (obr. 13: 6), proximální zlomek retušované čepelí (obr. 13: 8) škrabadlo složené ze dvou zlomků (obr. 13: 10). Lom u škrabadla je starý a jednotlivé části byly nalezeny ve vzdálenosti 1 m. Škrabadlo má boční retuše na ventrální straně. Zbytek kolekce je tvořen sérií 8 dlouhých a většinou poměrně úzkých čepelí (obr. 13: 3), z nichž dvě mají viditelnou přípravu přední vodící hrany (obr. 13: 9). Zbytek kolekce tvoří úštěpy a zlomky čepelí a čepelí

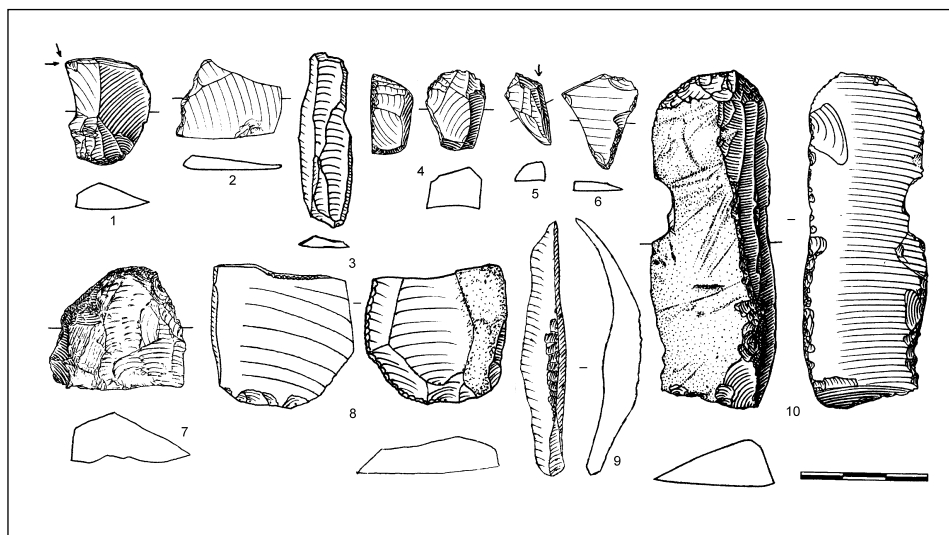


Obr. 12. Mohelno-Plevovce. Poloha lokality.

Fig. 12. Mohelno-Plevovce. Site location.

Obr. 13. Mohelno-Ple-
vovce. Vybrané artefakty
z prostoru kamenných
struktur.

Fig. 13. Mohelno-Ple-
vovce. Selected artifacts
found within the stone
structure.



(26 ks) mikroodštěpky a mikrozlomky (18 ks) a poměrně časté jsou rydlové odpady (10 ks). Pokud jsou dochovány patky, jsou většinou opět lineární a bodové, výjimečně s nepatrnou římsou. V prostoru kumulace kamenné industrie byla zaznamenána i přítomnost vodou opracovaných plochých balvanů amfibolitu, které by mohly představovat hrubotvarou industrii, případně tvořit nějakou strukturu. Vztah těchto kamenů k industrii by mohl ozřejmit pouze plošný odkryv.

Koncentrace 3

Průzkumem pláže byly zjištěny nápadné kumulace plochých kamenů, které ještě pevně lpí v podloží (obr. 14). Planigraficky jde o dva shluky o průměru přibližně 2,5–3 m (nelze ale vyloučit, že zbývající části jsou dosud pod povrchem), které by se ovšem daly teoreticky propojit do linie po délce a spojit s ojedinělými opodál ležícími kameny do obdélníkové struktury o rozměru 5 × 10 m (obr. 15). Kamenné struktury jsou známy např. z českých mladogravettských lokalit Lubná a Řevnice (Šída ed. 2009) nebo z magdalénské lokality Hostim (Vencl 1995), z rakouské epigravettské lokality Grubgraben (Brandtner, Klíma 1995), případně z německé magdalénské lokality Gönnersdorf (Jöris, Terberger 2001). Uvnitř kamenných struktur a v jejich bezprostředním okolí byla získána drobná kolekce artefaktů, která je charakterizována vysokým podílem křišťálu. Část artefaktů lpěla dosud v intaktních sedimentech, část jich ležela vyplavena na povrchu. Kolekce štípaných kamenných artefaktů zatím čítá pouze 21 artefaktů, z nichž větší část je vyrobena z eratického 6 silicitu (12 ks, 57 %), menší z křišťálu (7 ks, 33 %) a dva kusy nemohly být vzhledem k intenzitě patinace určeny (lokální zvětralina?). Kolekce z eratického silicitu obsahuje velmi drobný zlomek mikročepelky s otupeným bokem, zlomek čepelky s otupující retuší (obr. 13: 2), zlomek rydla na příčně retušované čepeli (obr. 13: 5) a drobné dvojité krátké škrabadlo se strmou retuší (obr. 13: 4). Kolekce z křišťálu zahrnuje nevýrazné jádro, zlomek atypického škrabadla (obr. 13: 7) a úštěpy, případně zlomky čepelí (vzhledem k charakteru suroviny nelze vždy spolehlivě rozlišit). Ve zmíněném prostoru byla nalezena i hrubotvará industrie, což svědčí

pro sídlištní aktivity. Mezi ni počítáme valoun křemene se stopami úderů na ploché straně a negativy po odštípnutí na boku valounu v doprovodu dvou masivních úštěpů křemene. Další štípaná (opět s nápadně vysokým podílem křišťálu) i hrubotvará industrie, která ležela vyplavena na povrchu v širším okolí kamenné struktury, nebyla do výše uvedeného výčtu zahrnuta (je hodnocena v rámci povrchové kolekce z celé lokality).

Tab. 4. Lokalizace zjištěných poloh s nálezy v intaktních sedimentech (WGS-84).

Tab. 4. Locating of areas with finds within intact sediments (WGS-84).

Koncentrace 1	N49°06.252' E16°09.052'
Koncentrace 2	N49°06.258' E16°09.039'
Koncentrace 3	N49°06.224' E16°09.058'

Závěr

Důležitou otázkou je kulturní klasifikace a absolutní stáří paleolitické kolekce. V úvahu připadá zejména epigravettské stáří na základě analogie s komplexem lokalit v Brně-Štýřicích. Nelze ale pominout přítomnost artefaktu připomínajícího silným impaktem poškozený hrot s vrubem, který by lokalitu zařadil do mladého gravettienu. Zcela ovšem nemůžeme vyloučit ani magdalénskou příslušnost souboru.

S ohledem na nejednoznačnost kulturní klasifikace i na skutečnost, že sám pojem epigravettien, kam paleolitické nálezy z lokality řadíme, zahrnuje poměrně nehomogenní skupinu (různého surovinového složení, typologického spektra a časového intervalu), bude důležité získat do budoucna větší kolekci nálezů, nejlépe v kombinaci s absolutními daty. Důležité bude i zdokumentování kamenných struktur a analýza jejich funkce. Podobně i v případě postpaleolitického osídlení bude třeba odkryt zahlužené objekty, jejichž přítomnost na lokalitě lze vzhledem k typu podloží očekávat.

Předložený článek měl za cíl především upozornit na důležitou lokalitu v současnosti ničenou vodami Mohele-
lenské nádrže. V průběhu posledních dvou let, po které



Obr. 14. Mohelno-Plevovce. Dokumentace kamenných struktur (nahore) a detail (dole).

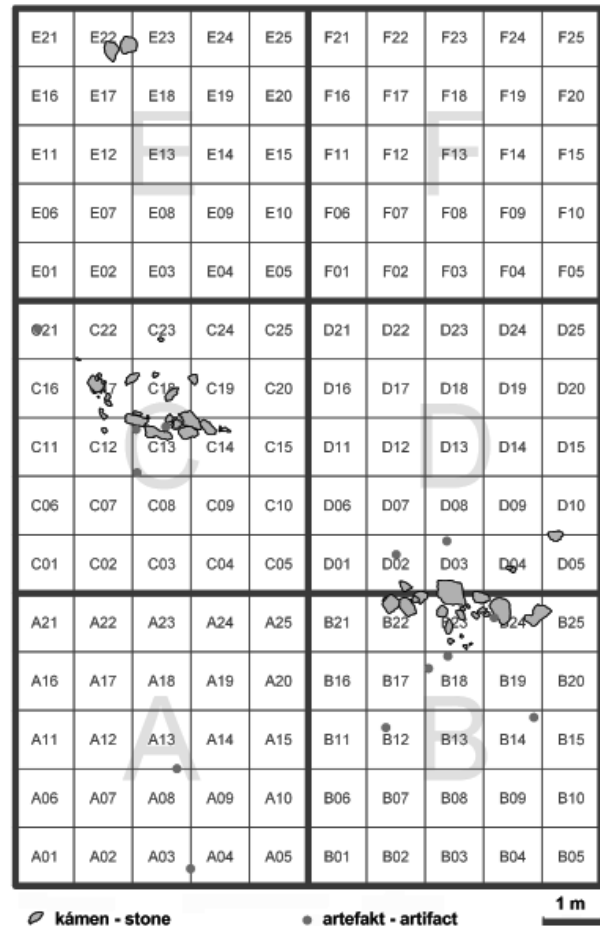
Fig. 14. Mohelno-Plevovce. Documentation of stone structures (above) and a detail (bottom).

lokalitu sledujeme a dokumentujeme, jsme byli překvapeni intenzitou eroze způsobené kolísáním hladiny přehrady. Měřením v terénu a jeho porovnáním s původním stavem před zatopením lokality je možné konstatovat, že přibližně 50 % plošiny je dnes odplaveno a s ohledem na mělkost uložení nálezů z archeologického hlediska zničeno. Na základě měření v terénu předpokládáme, že dosud bylo z plošiny odplaveno přibližně 10 000 m³ sedimentu. Z tohoto důvodu plánujeme na lokalitě v budoucích letech provést záchranný archeologický výzkum většího rozsahu.

Petr Škrdla, Pavel Nikolajev, Tereza Rychtaříková

Literatura

- Brandtner, F., Klíma, B. 1995:** Überlegungen zu einer Rekonstruktion der Behausung der Paläolithstation „Grubgraben“ bei Kammern, NÖ. In: *Katalog zur Sonderausstellung Schamanenzauber und Eiszeitkunst*. Katalogreihe des Krahuletz-Museums Nr. 14, Eggenburg, 45–50.
- Jöris, O., Terberger, Th. 2001:** Zur Rekonstruktion eines Zeltes mit trapezförmigem Grundriß am Magda-



Obr. 15. Mohelno-Plevovce. Plán zdokumentovaných kamenných struktur.

Fig. 15. Mohelno-Plevovce. Plan of documented stone structures.

lénien-Fundplatz Gönnersdorf/Mittelrhein. *Archäologische Korrespondenzblatt* 31, 163–172.

Šída, P. ed. 2009: *The Gravettian of Bohemia*. The Dolní Věstonice studies 17. Brno: AÚ AVČR.

Škrdla, P., Knotek, P., Kuča, M., Eigner, J., Bartík, J., Nikolajev, P., Rychtaříková, T., Vokáčová, J., Vokáč, M. 2012: Neobvykle situovaná polykulturní lokalita Mohelno-Plevovce – příklad pronikání lidí do nitra Českomoravské vrchoviny. *Acta Musei Moraviae, sci. soc.* 97/2, 209–223.

Škrdla, P. 2013: *Mohelno*. Rkp. nálezové zprávy, č. j. 504/2013. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Vencl, S. 1995: *Hostim. Magdalenian in Bohemia*. Památky archeologické – Supplementum 4. Praha: AÚ AVČR.

Resumé

The site of Mohelno-Plevovce is currently located within the range of fluctuating water levels (Fig. 12) at

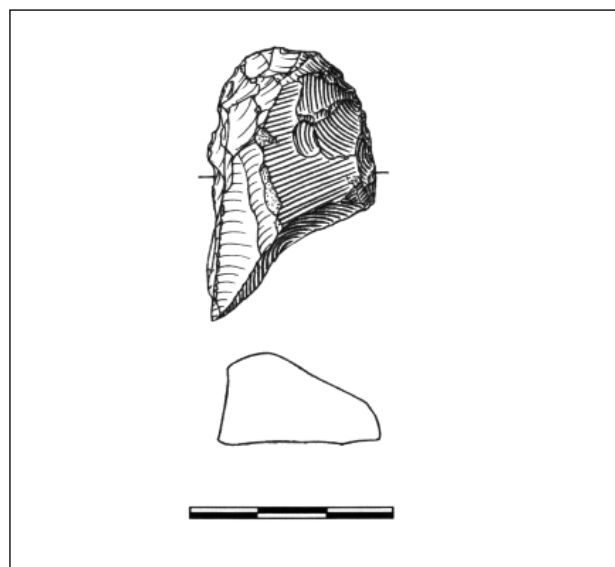
Mohelno water reservoir (part of a pumped-storage hydroelectric power station). The site has been repeatedly surveyed in recent years resulting in a significant collection of Paleolithic artifacts. In addition, at the spot where the artifacts were discovered within intact sediments, a small-scale excavation was realized (concentration 1). The survey and excavation were possible only at low water levels while the bank was exposed. The results of surveys and excavation were recently published in AMM, Sci soc. (Škrdla et al. 2012). However, two additional find spots with artifacts in intact sediments (concentration 2 & concentration 3) were discovered during fall and winter of 2012. The flat stone structures (Figs. 14, 15) supplemented by heavy-duty (quartz) industry and knapped artifacts (including rock crystal artifacts) were documented in concentration 3. The cultural classification is uncertain. Based on similar finds from Brno-Štýřice we currently classify the site as Epigravettian. A salvage excavation will continue.

MORAVANY (K. Ú. MORAVANY U BRNA, OKR. BRNO-VENKOV)

„Koňácká“. Starší fáze mladého paleolitu. Ojedinělý nález. Povrchový průzkum.

Při povrchovém průzkumu okolí Moravan bylo na výrazném výchozu podložních hornin pod malým remízem v severní části trati Koňácká nalezeno bíle patinované aurignacké škrabadlo, vyrobené patrně z eratického silicitu (obr. 16). V místě byly později nalezeny ještě 3 úštěpy (na jednom je retušovaný nevýrazný zoubek).

Zdejší lokalita je oproti všem ostatním známým paleolitickým lokalitám v katastru Moravan, které jsou obráceny do nivy Svratky, popř. do údolí Moravského potočka, který do Svratky ústí, obrácena k údolí, které prudce spadá k říčce Bobravě (údolím dříve patrně tekli drobný potok). Výhledu z této lokality, která snad souvisí s nedalekým szeletienským sídlištěm na Kozí horce, dominuje

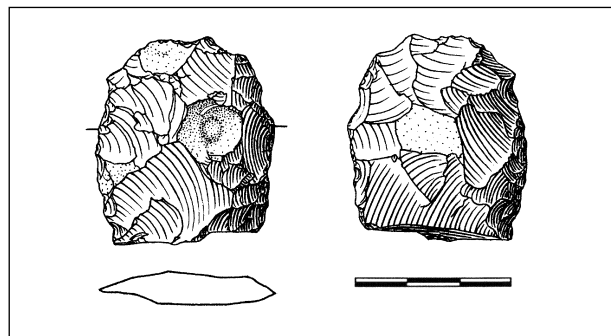


Obr. 16. Moravany-Koňácká. Aurignacké škrabadlo.
Fig. 16. Moravany-Koňácká. Aurignacian endscraper.

kopec Nebovid, odkud jsou taktéž hlášeny ojedinělé nálezy (Oliva 1989).

„Kozí horka“, Moravany I. Szeletien. Sídliště. Povrchový průzkum.

Při povrchovém průzkumu okolí Moravan byla na známé lokalitě (Oliva 1989; Přichystal, Šebela 1989) v trati Kozí horka nalezena proximální část bíle patinovaného listovitého hrotu (obr. 17), vyrobeného ze severského silicitu nebo z velmi kvalitního rohovce typu Krumlovský les.

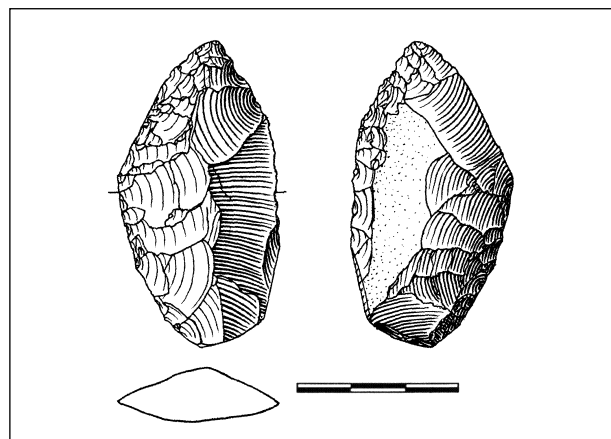


Obr. 17. Moravany – Kozí horka. Spodní část listovitého hrotu.

Fig. 17. Moravany – Kozí horka. Fragment of a leaf point.

„Novosady“. Szeletien. Ojedinělý nález. Povrchový průzkum.

Při povrchovém průzkumu okolí Moravan byl již na samé hranici katastru Moravan s katastrem Nebovid, nad ovocnými sady na západním okraji trati Novosady nalezen dokonalý listovitý hrot z blíže neurčeného radiolaritu šedozelené barvy (obr. 18). Artefakt ležel přibližně na souřadnici N49°08.482' E16°33.671' (WGS-84). V době nálezu se – již na k.ú. Nebovid – nacházel výkop pro vodovodní potrubí. Ze stěny výkopu pro potrubí asi 5 m od místa nálezu byl zpod asi 1m silné vrstvy světlehnědé spraše vyzdvihnut jeden patinovaný úštěp, který pravdě-



Obr. 18. Moravany-Novosady. Listovitý hrot.
Fig. 18. Moravany-Novosady. Leaf point.

podobně indikuje kulturní vrstvu místního sídliště. Průzkum lokality bude probíhat i v budoucnu.

„Zmoly“, „Pod hájkem“. Starší fáze mladého paleolitu. Ojedinelý nález. Povrchový průzkum.

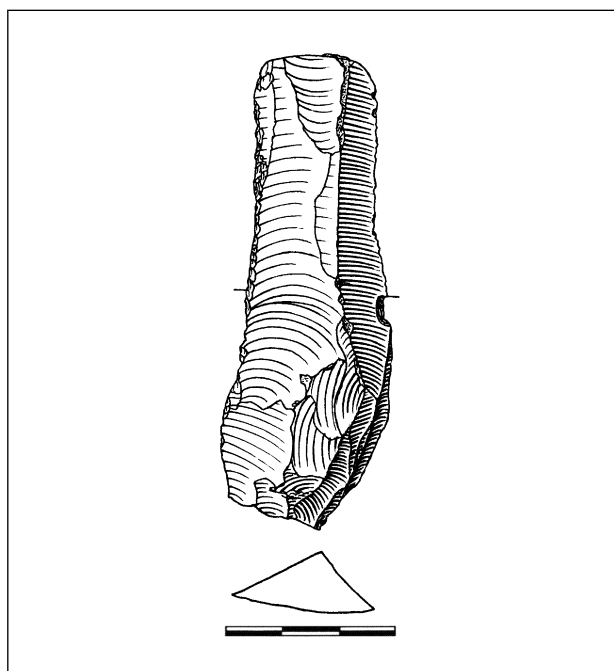
Při povrchovém průzkumu okolí Moravan byl v jihozápadní části trati Zmoly, asi 20m východně od polní cesty vedoucí od hřbitova ke Kozí horce, v erozní rýze po jarních deštích nalezen patinovaný artefakt. Místo nálezu leží zhruba na souřadnici N49°08.330' E16°34.227' (WGS-84). Jedná se o mohutný čepelový úštěp z rohovce typu Stránská skála (určení P. Škrdla), který je z ventrální strany na proximální části čepele retušován (obr. 19).

Nález snad souvisí s blízkou paleolitickou lokalitou v trati Pod hájkem, kterou klade Šebela (1989) zhruba na temeno terénní vlny nad místem nálezu, kde však povrchový průzkum v letech 2009–2011 nepřinesl žádný nález. Pokrytí artefaktu sintrem může svědčit o vyzvednutí artefaktu z intaktní polohy vodním proudem. Asi 200m níže po svahu v korytu zmíněné erozní rýhy byl nalezen další zasintrovaný úštěp s částečnou patinou a 1 kus pravděpodobně eneolitické štípané industrie (viz kap. Eneolit). Průzkum lokality bude probíhat i v budoucnu.

Jan Krása

Literatura

- Oliva, M., 1989:** Katalog nálezů z období paleolitu. In: L. Belcredi, M. Čížmář, P. Košťušík, M. Oliva, M., Salaš, *Archeologické lokality a nálezy okresu Brno-venkov*. Brno: Okresní museum Brno-venkov, 12–31.
- Přichystal, A., Šebela, L. 1989:** Geologické a přírodní poměry. Vývoj pravěkého a raně historického osídlení ve světle archeologických pramenů. In: L. Šebela et



Obr. 19. Moravany-Zmoly. Retušovaná čepel.
Fig. 19. Moravany-Zmoly. Retouched blade.

al., *Moravany 1289–1989*. Moravany: JZD Bobrava Moravany, 7–14.

Resumé

Surface survey at the site Moravany-Koňácká yielded an Aurignacian leaf endscraper probably made from erratic flint (Fig. 16).

Surface survey at the well-known site Moravany-Kozi horka yielded a fragment of a patinated leaf point (Fig. 17).

Surface survey at the site Moravany-Novosady yielded an isolated leaf point made from an unidentified greyish-green radiolarite (Fig. 18).

Surface survey at the site Moravany-Zmoly yielded an isolated patinated blade tool made from Stránská Skála chert partially covered by calcium carbonate (Fig. 19).

OŘECHOV (OKR. BRNO-VENKOV)

„Kabáty“, Ořechov IV. Bohunicien. Sídliště, ohniště. Povrchový průzkum a zjišťovací sondáž.

V roce 2012 pokračoval povrchový průzkum lokality. Současně byla rozšířena sonda Or4_T02 (Škrdla et al. 2011, 25) a prozkoumána plocha 2 m². Zachyceny byly rozvlečené čocky uhlíků v intaktních sedimentech. Artefakty opět získány nebyly. Vzorky uhlíků byly zaslány k datování do Poznaně. První vzorek, který byl odebrán z ohniště odkrytého již v roce 2011 (obr. 20), poskytl radiokarbonové datum 37 600 ± 1000 ¹⁴C BP (Poz-45556). Druhý vzorek, který byl získán z polelovité čocky odkryté v roce 2012, poskytl radiokarbonové datum 38 600 ± 900 ¹⁴C BP (Poz-51618). Obě data odpovídají bohunické klasifikaci nedaleké povrchové lokality.

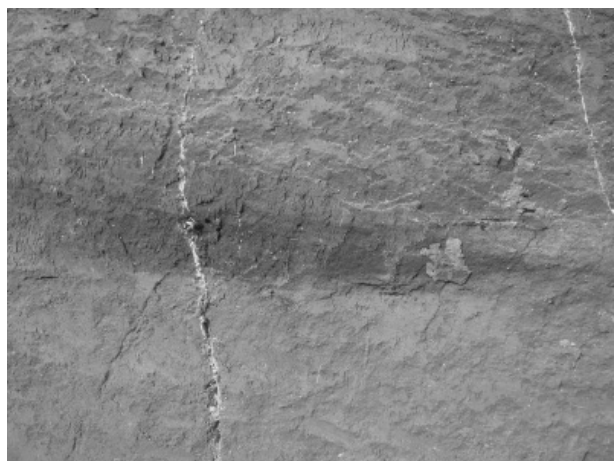
Petr Škrdla

Literatura

- Škrdla, P., Rychtaříková, T., Nejman, L., Kuča, M. 2011:** Revize paleolitického osídlení na dolním toku Bobravy. Hledání nových stratifikovaných EUP lo-



Obr. 20. Ořechov IV. Ohniště.
Fig. 20. Ořechov IV. Hearth.



Obr. 21. Podolí. Profil s ohništěm.
Fig. 21. Podolí. Profile with hearth.

kalit s podporou GPS a dat z dálkového průzkumu Země. *Přehled výzkumů 52-1*, 9–36.

Resumé

A surface survey at the Ořeřov IV continued in 2012. Simultaneously, the area of test pit 2 (Or4_T02; Škrdla et al. 2011, 25) was enlarged and 2 m² were excavated. Charcoal lenses occurred within the intact sediments, however, no artifacts were found. The charcoal samples were dated in Poznaň Lab with a result of 37 600 ± 1000 ¹⁴C BP (Poz-45556) (from a hearth excavated in 2011–Fig. 20) and 38 600 ± 900 ¹⁴C BP (Poz-51618) (charcoal lens excavated in 2012), which is consistent with a Bohunician classification of this site.

PODOLÍ (K. Ú. PODOLÍ U BRNA, OKR. BRNO-VEŇKOV)

„Nad výhonem“. Aurignacien, bohunicien. Sídliště. Dokumentace profilu.

Při obhlídce staveniště na okraji obce Podolí jeden z referentů (PM) objevil v jednom z profilů ohniště (obr. 21). Profil byl následně začištěn a z ohniště byly získány ojedinělý spálený artefakt a zlomky fosilní zuboviny. Přestože byl výkop rozšířen, nálezy do okolí nepokračovaly. Vzorek uhlíků z ohniště poskytl radiokarbonové datum 33 500 ± 800 ¹⁴C BP (Poz-61616). Tento nález zřejmě souvisí s dříve objevenou lokalitou, která je situována 70 m severovýchodně (Škrdla et al. 2011). Souřadnice místa nálezu ohniště je N49°11.476' E16°42.952' (WGS-84), nadmořská výška místa nálezu je 278 m.

Na haldách hlíny v prostoru staveniště byly nalezeny další artefakty pokryté krustou uhličitánu vápenatého, což ukazuje na jejich původ v intaktních sedimentech. Některé s těchto artefaktů se technologicky hlásí k bohunicienu.

Získaná kolekce nálezů sestává z čepele s místní retuší s odlomenou bází (obr. 22: 2), čepele s facetovanou

úderovou plochou (obr. 22: 1), úštěpu s fasetovanou úderovou plochou, dvou úštěpů, mrazem vzniklého zlomku jádra s patrnou přípravou úderové plochy fasetováním, mrazem vzniklého zlomku artefaktu, zlomku přepáleného artefaktu a kusem suroviny se stopami opracování.

Stavebními pracemi odhalená a zničená lokalita dokládá v poloze Nad výhonem na rozhraní katastrálních území Podolí a Líšně rozsáhlou aurignackou stanicí a stopu po osídlení bohunicienem. Ve sledovaném prostoru by proto v budoucnu měly být systematicky dokumentovány veškeré stavební aktivity, aby se předešlo zničení nálezů.

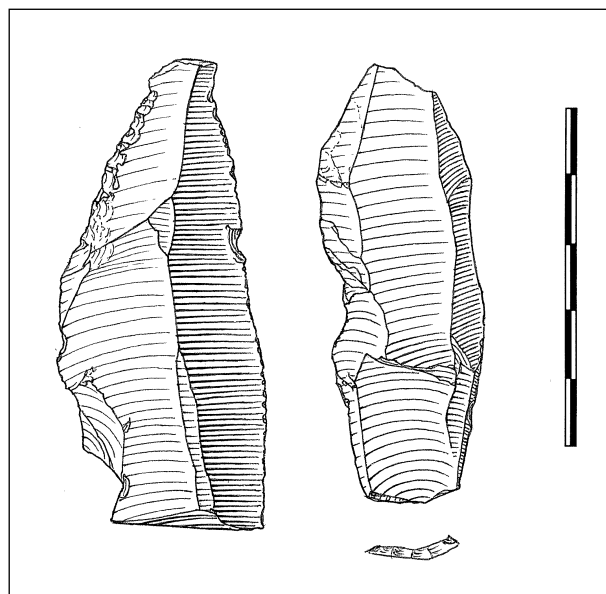
Petr Škrdla, Petr Matějec, Ladislav Nejman

Literatura

Škrdla, P., Matějec, P., Tostevin, G., Rychtaříková, T., Hladilová, Š. 2011: Brno (k. ú. Líšeň, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů 52-1*, 140–143.

Resumé

A hearth disturbed by a construction trench (Fig. 21) was discovered during PM's terrain inspection of Podolí-Nad výhonem locality. A burnt artifact and fossil teeth fragments were recovered from the hearth. Additional artifacts were collected from disturbed sediments within the construction site. The geographic coordinate of the find spot is N49°11.476' E16°42.952' (WGS-84). The charcoal sample resulted in a date of 33 500 ± 800 ¹⁴C BP (Poz-61616). The described find is very likely associated with an Aurignacian site excavated 70 m to the northeast (Škrdla et al. 2011) and indicates an intensive Aurignacian occupation of the area. In addition, a small collection of artifacts was collected within the disturbed sediments (Fig 22).



Obr. 22. Podolí. Vybrané artefakty.
Fig. 22. Podolí. Selected artifacts.

TVRDONICE (OKR. BŘECLAV)

Bezejmenná trat'. Paleolit-mezolit? Ojedinělý nález. Uložení nálezu: Regionální muzeum v Mikulově, př.č. 01/13.

Během archeologického dohledu při stavbě plynovodu byl na bodu 48°46'19.791"N, 16°57'32.745"E (WGS-84) nalezen patinovaný, místy retušovaný, typově neurčitelný, štípaný předmět nejspíše z křídového spongolitu místy s vápnitým sintrem, hrany jsou ohlazené. Nelze jednoznačně rozhodnout, zda se jedná o artefakt nebo naturfakt. Geologické podloží zde tvoří pleistocenní váte vápnité pisky (dle informace ze serveru <http://mapy.geology.cz>).

František Trampota

Resumé

A chipped stone-like object, possibly from spongolite chert was found at the above mentioned location. It is not clear if this object is an artefact.

VAVŘINEC (K. Ú. SUCHDOL V MORAVSKÉM KRASU, OKR. BLANSKO)

Jeskyně Pod hradem. Paleolit. Jeskyně. Systematický výzkum.

Jeskyně Pod hradem je situovaná v Moravském krasu, přibližně 21 km severně od Brna na západním svahu Pustého žlebu. Vstup do jeskyně se nachází cca 60 metrů nade dnem údolí. V roce 2011 jsme při archeologickém výzkumu odkryli sedimenty ve čtvercích A a C a v roce 2012 čtverec B, který jsme prokopali do hloubky 260 cm.

Hlavní výzkumné otázky tohoto projektu se týkají místního paleoprostředí a paleoklimatu během marinního izotopového stupně 3 (Marine Isotope Stage 3 – MIS3). Vytvořili jsme několik empirických data setů, které používáme jako proxy pro interpretace paleoprostředí, paleoklimatu a formačních procesů na lokalitě. Tyto údaje zahrnují pylová spektra, spektra uhlíků, mikrofaunu, velkou faunu a zjištění na bázi mikromorfologie a geochemie. Výsledky analýz pylů, uhlíků, stabilních izotopů a mikrofauny poskytují komplexní obraz glaciální krajiny s řadou různých typů prostředí a biomů. Dvanáct doposud změřených AMS dat indikuje fakt, že námi odkrytý profil (vrstvy 3-12) vznikl v době mezi 27 tisíci až 50 tisíci let (po kalibraci). Předběžné výsledky mikromorfologické studie ukazují, že stratigrafické horizonty můžeme rozdělit jak do studených, tak do několika relativně teplejších a vlhčích období.

Ze čtverců A a C jsme získali více než 14 950 kostí (mimo frakce získané mokřým síťováním, tj. <2 mm). Většina kostí je vysoce fragmentovaná, a proto bylo z celkového počtu kostí možné identifikovat pouze 4 %. Kostí medvěda jeskynního (*Ursus spelaeus*) jsou zastoupeny v každé pleistocenní vrstvě. Ostatní nalezené druhy byly sob, jelen, vlk, pratur, kuň, zajíc, liška a středně velký pták. Všechny námi popsané vrstvy jsou tvořeny nevytříděnými prachovitými hlínami a nevytříděnou frakcí

ostrohranných až polozaoblených vápencových klastů. Výrazné je nabožení sedimentů fosfáty a to v důsledku rozkladu vývržků a exkrementů (včetně guána). Místy jsou sedimenty prosyceny jemnozrnnou SiO₂ hmotou, pocházející původně pravděpodobně z rozkladu fylolitů.

Navzdory tomu, že naše interpretace nepotvrdily existenci interstadiálu Pod hradem tak, jak byl definován Musilem (1965) a ostatními, a dále komentovaný Kuklou (1968), v širším měřítku tento výzkum potvrdil některé výsledky z předchozího výzkumu (1956–1958). Vysoký poměr kostí mláďat a mladých jedinců jeskynního medvěda potvrzuje, že tato jeskyně byla využívána jeskynními medvědy pro přezimování a rození mláďat. Během výzkumů byla znovu potvrzena přítomnost porcelanitu, který byl v minulosti v této jeskyni již nalezen. Nejbližší zdroj této suroviny se nachází v blízkosti Kunětické hory u Pardubic (Nerudová et al. 2012), tj. cca ve vzdálenosti 120 km od námi zkoumané lokality. Transport tohoto typu kamenné suroviny je prozatím pro moravské jeskyně ojedinělý. Malý počet nalezených artefaktů též potvrzuje, že lidé tuto jeskyni navštěvovali jen zřídka a na krátkou dobu. Předběžné výsledky ze stratigrafických srovnání též naznačují podobnosti mezi profilem 2 (Pelíšek 1965, 113–115) a tímto výzkumem. Výsledky nynějšího výzkumu se dále zpracovávají a budou publikovány v několika časopisech. Některé analýzy jsou stále prováděny.

Poděkování

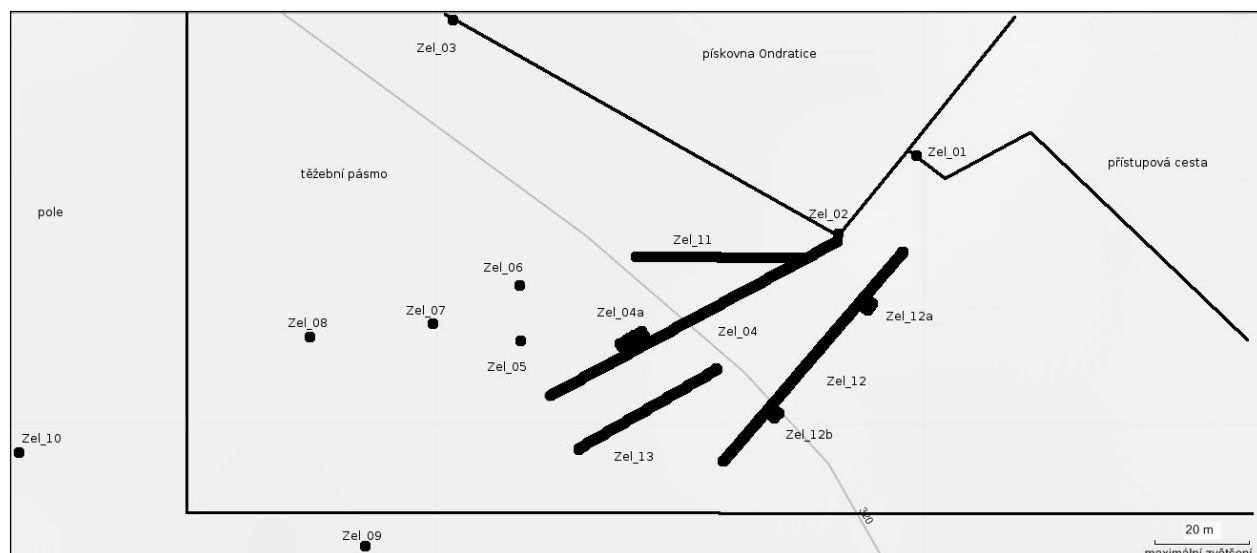
Chtěli bychom poděkovat profesoru Jiřímu Svobodovi za podporu a odborné vedení tohoto projektu a vedení CHKO, zvláště RNDr. Antonínu Tůmovi and RNDr. Leoši Štefkovi za jejich neocenitelnou podporu tohoto projektu. Výjimečný dík patří panu Davidu Sojkovi za technickou asistenci při terénních pracích a Mgr. Vlastě Dadejové za profesionální fotografování. V neposlední řadě bychom rádi poděkovali všem, kteří se podíleli na tomto projektu, zvláště brigádníkům, kteří se účastnili terénních pracích.

Projekt je financován z programu SoMoPro. Výzkum vedoucí k těmto výsledkům získal finanční příspěvek Evropského společenství v rámci Sedmého rámcového programu (FP/2007-2013) dle Grantové dohody č. 229603. Výzkum je dále spolufinancován Jihomoravským krajem a Ústavem antropologie Masarykovy univerzity.

Ladislav Nejman, Nela Doláková, Lenka Lisá, Ivan Horáček, Jan Novák, Duncan Wright, Rachel Wood, Martina Pacher, Sandra Sázelová, Martin Holub, Antonín Přichystal, Miriam Nývltová Fišáková, Aleš Bajer, Robert H. Gargett, Sheahan Bestel, Peter Ross

Literatura

Kukla, J. 1968: Comment on Valoch: Evolution of the Palaeolithic in Central and Eastern Europe. *Current Anthropology* 9, 378–80.



Obr. 23. Želeč, plán jižního okraje ondratické pískovny se zakreslením polohy jednotlivých sond.

Fig. 23. Map of the southern part of the Ondratice sand mine with the location of particular trenches.

Musil, R. 1965: *Die Erforschung der Höhle Pod hradem 1956-1958*. Anthropos 18 (N.S. 10), Brno.

Nerudová, Z., Přichystal, A., Neruda, P. 2012: Revize nálezů z jeskyně Pod hradem v Moravském krasu. *Archeologické rozhledy* 64, 136–152.

Pelíšek, J. 1965: Die Quartersedimente der Höhle Pod hradem in mittleren Teil des Mährischen Karstes. In: *Die Erforschung der Höhle Pod hradem 1956-1958*. Anthropos 18 (N.S. 10), Brno, 109–132.

Resumé

Systematic excavations in Pod Hradem cave (Moravian Karst) have exposed ten layers dating to Marine Isotope Stage 3. A large number of highly fragmented bones (mainly *Ursus spelaeus*) have been recovered. Pollen, charcoal, stable isotope, microfauna and properties of sediments are being used as proxies to make interpretations about palaeoenvironments and palaeoclimates. Results of a micromorphological study have revealed evidence about the origin of sediments. A small number of isolated artefacts, as well as a cultural layer containing charcoal, burnt bones, manuports and stone artefacts have been found. Results will be published in several upcoming publications in the near future.

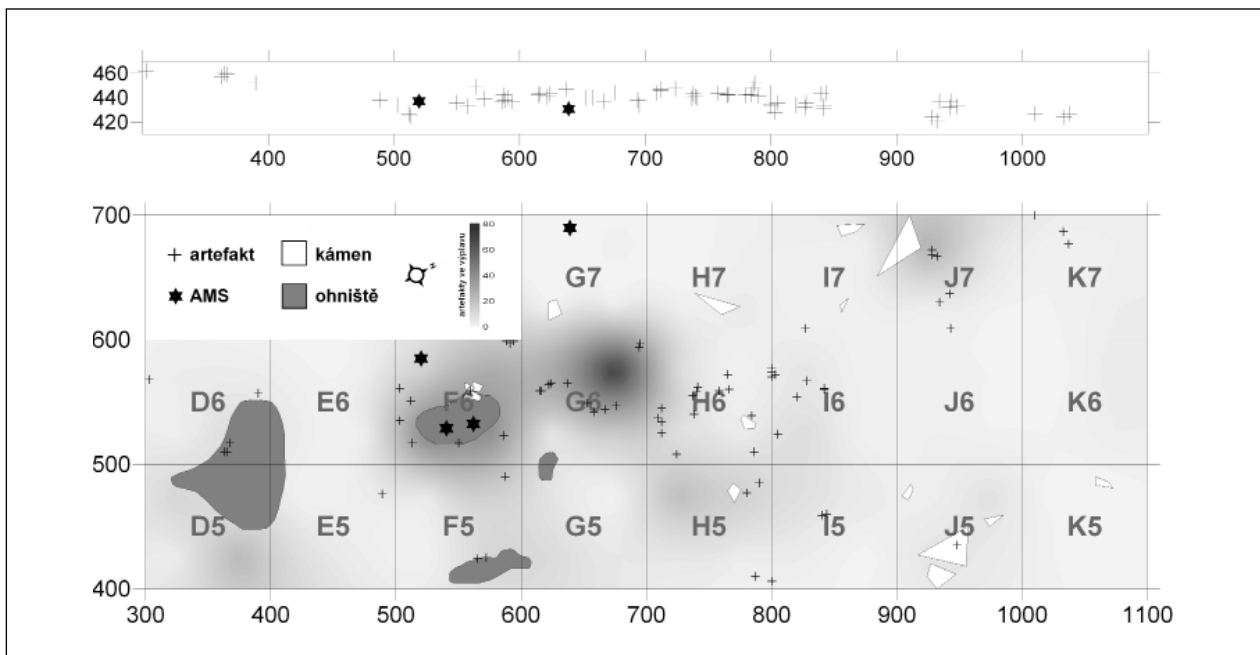
ŽELEČ (K. Ú. ŽELEČ NA HANÉ, OKR. PROSTĚJOV) Holcase. Počátek mladého paleolitu. Sídliště. Záchranný výzkum.

V roce 2012 pokračoval záchranný výzkum paleolitického sídliště v těžebním pásmu ondratické pískovny na katastrálním území obce Želeč (srov. Škrdla, Mlejnek 2010; Mlejnek a kol. 2011; Mlejnek, Škrdla 2012), které se nachází v bezprostřední blízkosti známé povrchové lokality Ondratice I/Želeč – Velká Začaková, Holcase

(Mlejnek a kol 2012) – viz obr. 23. Hlavními cíli výzkumu bylo rozšíření získaného souboru štípané industrie, získání uhlíků pro AMS datování lokality a antrakologickou analýzu a vzorků sedimentu na analýzu fytoolitů.

V průběhu výzkumné sezony 2012 došlo k rozšíření sondy 4a o dalších 9 m² severovýchodním směrem na celkových 21 m² (obr. 24). Zdá se, že tímto směrem hustota nálezů mírně klesá, přesto se podařilo rozšířit soubor štípané industrie o dalších 23 zaměřených artefaktů a 111 drobných kusů štípané industrie nalezených při proplavování sedimentu. Bohužel se jedná většinou pouze o odpad, pouze jeden artefakt bylo možné klasifikovat jako nevýrazný odštěpovač. Všechny nalezené artefakty pocházely z okolí stratigrafického rozhraní mezi vrstvou *d* (oranžově-hnědý půdní sediment) a *e* (miocenní písek v podloží) – viz obr. 25. Nepodařilo se nám odkryt žádná nová ohniště ani výraznější uhlíkové čočky. Zajímavým nálezem jsou desky kulmské břidlice nacházející se na povrchu miocenního písku, které mohly být na lokalitu doneseny lidmi a mohly sloužit jako součást vybavení sídliště (*site furniture*) – obr. 26 (Binford 1979).

V rámci snahy o získání vzorků na AMS datování byly v prostoru těžebního pásma bagrem vyhloubeny tři nové sondy (11–13). V sondě 12 (obr. 27) se vyrýsovaly dva tmavší objekty, z nichž jeden (12b) byl interpretován jako rozplavené ohniště, v případě dalšího objektu (12a), asi 0,5 m široké a 15 cm hluboké zahloubeniny vyplněné organickým materiálem obsahujícím uhlíky, není zatím interpretace jistá. V okolí tohoto objektu (sonda 12a) bylo odkryto dalších 3,5 m² plochy a v místě rozvlečeného ohniště (sonda 12b) další 1 m² plochy. Celkem bylo tedy v průběhu výzkumné sezony 2012 prozkoumáno 13,5 m². V sondě 12b byl *in situ* zaměřen pouze jeden větší artefakt, dalších 20 menších nálezů štípané industrie pochází z výplavu. V sondě 12a bylo nalezeno pouze 5 drobných uštěpů ve výplavu. Několik dalších artefaktů se našlo



Obr. 24. Želeč, sonda 4a. Horizontální a vertikální distribuce nálezů.

Fig. 24. Želeč, trench 4a. Horizontal and vertical distribution of finds.

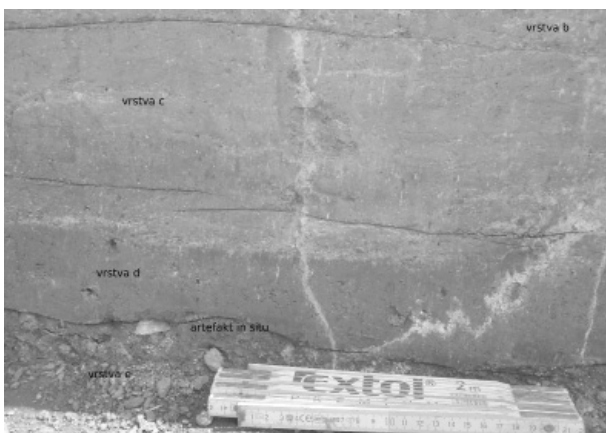
na haldách bagrem vyhloubených sond. Za zmínku stojí zejména konvexní drásadlo a zlomek protisměrně sbíjeného jádra.

Ze všech tří zkoumaných ploch byly odebrány vzorky uhlíků na AMS datování a na antrakologickou analýzu a také vzorky sedimentu na analýzu fytoolitů a další přírodovědné analýzy. Zatímco výsledky AMS datování a analýzy fytoolitů zatím neznáme, podle předběžných výsledků antrakologické analýzy převažují na lokalitě výrazně uhlíky pocházející ze dřeva modřínu (*Larix decidua*), méně často se objeví uhlíky borovice lesní (*Pinus silvestris*) a vzácně také borovice limby (*Pinus cembra*), jalovce (*Juniperus* sp.) a vrby (*Salix* sp.). Na základě tohoto druhového složení by se okolí lokality počátkem mladého paleolitu dalo charakterizovat jako chladná a suchá step

s izolovanými ostrůvky modřínového lesa v chráněných polohách.

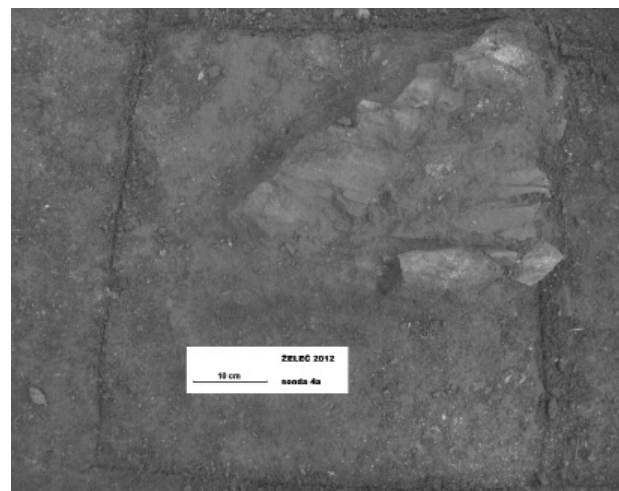
V roce 2012 byl znovu očištěn profil sondy Zel_T01/2009 (Škrdla, Mlejnek 2010) a následně byla prozkoumána plocha a rozměru 2 × 0,5 m. Tímto výzkumem byl ale získán pouze ojedinělý kamenný artefakt z rozhraní pleistocenních sedimentů a podložních písků. Koncentrace uhlíků, které byly zacyceny odkryvem v roce 2009, již zjištěny nebyly.

Výzkum byl podpořen grantem Společnosti Hugo Obermaiera. Letošní výzkumná sezona posloužila zároveň jako odborná praxe studentům prvního ročníku z oddělení pravěké archeologie Předního východu Ústavu ar-



Obr. 25. Želeč, sonda 4a. Artefakt nalezený *in situ* na rozhraní vrstev d a e.

Fig. 25. Artifact found *in situ* on the boundary of layers d and e.



Obr. 26. Želeč, sonda 4a. Deska kulmské břidlice nalezená na povrchu miocenního písku.

Fig. 26. A slab of a Carboniferous slate found on the surface of the Miocene sand.



Obr. 27. Želeč, sonda 12, celkový pohled.

Fig. 27. Želeč, trench 12. General view.

cheologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity.

Ondřej Mlejnek, Petr Škrdla, Jan Novák

Literatura

- Binford, L. R. 1979:** Organization and formation processes: looking at curated technologies. *Journal of Anthropological Research* 35(3), 255–273.
- Mlejnek, O., Škrdla, P. 2012:** Želeč (k. ú. Želeč na Hané, okr. Prostějov). *Přehled výzkumů* 53-1, 118–122.
- Mlejnek, O., Škrdla, P., Přichystal, A. 2012:** Ondratice I/Želeč – An Early Upper Palaeolithic Site in Central Moravia. *Archäologisches Korrespondenzblatt* 42(3), 295–314.
- Mlejnek, O., Škrdla, P., Tostevin, G., Přichystal, A., Novák, J. 2011:** Želeč (k. ú. Želeč na Hané, okr. Prostějov). *Přehled výzkumů* 52-1, 151–155.
- Škrdla, P., Mlejnek, O. 2010:** Želeč (k. ú. Želeč na Hané, okr. Prostějov). *Přehled výzkumů* 51, 296–301.

Resumé

In 2012 we continued the excavation of Želeč, an EUP site in central Moravia (see Škrdla, Mlejnek 2010; Mlejnek *et al.* 2011; Mlejnek, Škrdla 2012), which is located close to the rich surface site Ondratice I/Želeč (Mlejnek *et al.* 2012) – see Fig. 23. The main research aims included finding more artefacts, acquiring charcoal for AMS dating and anthracological analysis and acquiring sediment samples for phytolith analysis.

During this season we enlarged trench 4a in north-easterly direction and the total excavated area is now 21 m² (Fig. 24). Density of lithics was lower in this part of the trench, yet we managed to find another 23 artefacts *in situ* and 111 mostly tiny pieces were found during wet sieving. Most of these lithics were classified as debitage and one artefact could be described as a splintered piece. All artefacts come from the boundary between layer

d (orange-brown soil sediment) and layer *e* (Miocene sand) – see Fig. 25. We did not unearth any new hearths or charcoal lenses. Slabs of Carboniferous slate which could have been brought to the site by people and may have served as site furniture were also recovered - Fig. 26 (Binford 1979).

Three new trenches (11-13) were excavated by a mechanical digger in the area surrounding trench 4. In trench 12 (Fig. 27) two dark features were visible. Feature 12b was interpreted as a soliflucted hearth and the second feature is still awaiting interpretation. We excavated an area of 3,5 m² near trench 12a and 1m² near the hearth (trench 12b). Only one artefact was found *in situ* in trench 12b and another 20 smaller pieces were found during wet sieving. In trench 12a we managed to find 5 tiny flakes during wet sieving. Other artefacts were found in discarded sediment including a side scraper and a fragment of a core.

We took charcoal samples from all three trenches for AMS dating and anthracological analyses and sediment samples for phytolith analyses. The AMS dating and phytolith analyses results are still pending. Preliminary results of the charcoal analyses indicate that larch (*Larix decidua*) dominate at the site followed by pine (*Pinus silvestris* and *Pinus cembra*). We managed to also find some isolated pieces of charcoal of juniper (*Juniperus* sp.) and willow (*Salix* sp.). This species composition indicates the presence of a cold and dry steppe with isolated pockets of larch woods in protected locations.

Excavation was funded by the Prize of the Hugo Obermaier Society. We would like to thank to the students of the Masaryk University in Brno who helped at the excavations.

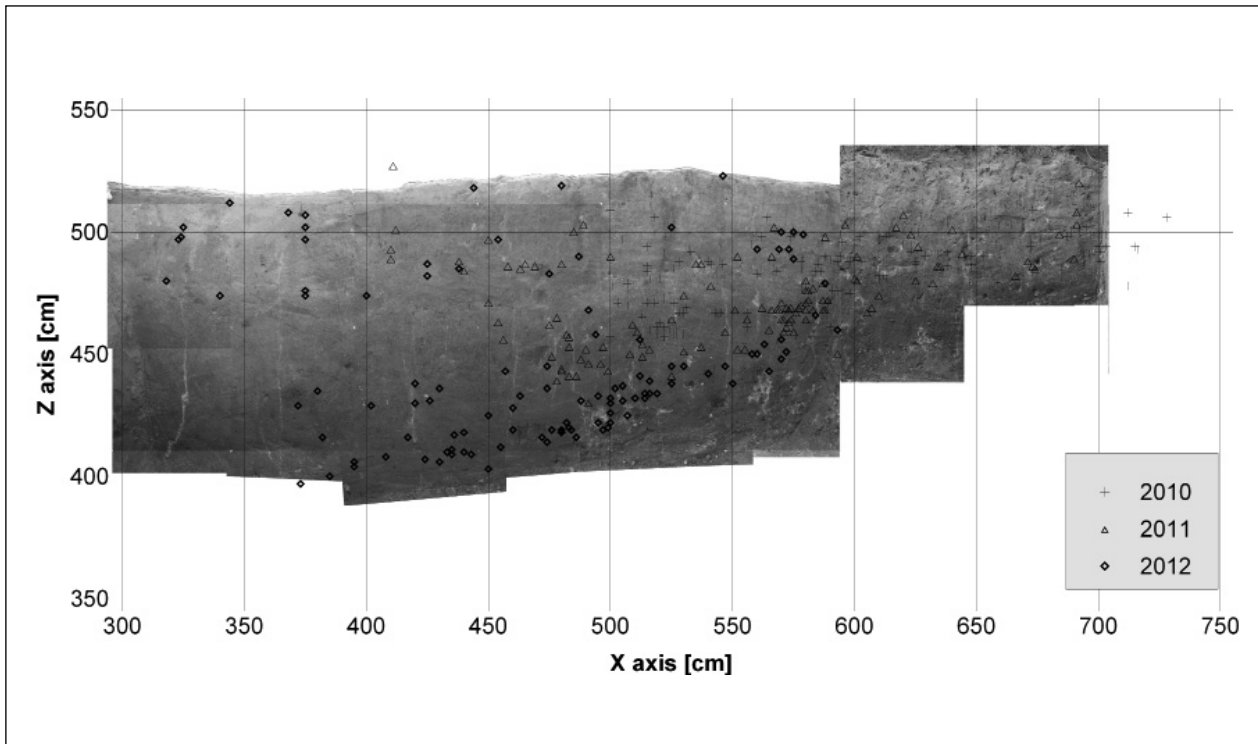
ŽELEŠICE (OKR. BRNO-VENKOV)

„Hoynerhügel“, „Dorflüssen“, „Hajanský“, Želešice III. Počátek mladého paleolitu. Sídliště. Zjišťovací výzkum.

V roce 2012 jsme pokračovali ve výzkumu lokality Želešice-Hoynerhügel (Škrdla 2010; Škrdla *et al.* 2010, 2011; Škrdla, Rychtaříková 2011; Škrdla *et al.* 2012). Výzkum v roce 2012 navázal přímo na sondu z roku 2011 a rozšířil ji 1 m jižním směrem, tj. proti svahu. Odkryta byla plocha 3 m².

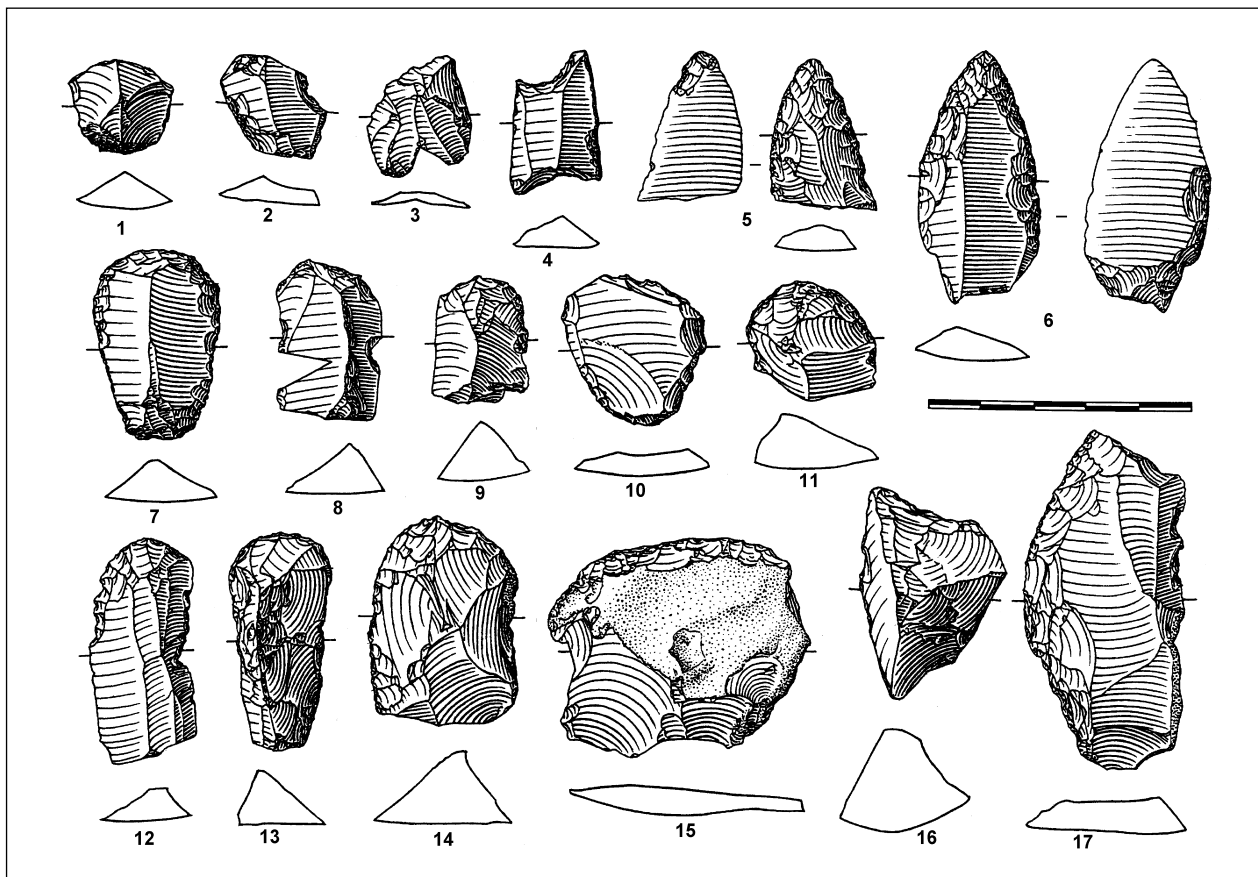
V roce 2012 byla získána kolekce 111 artefaktů zaměřených ve třech souřadnicích a dalších 641 z výplavu (obr. 28). Ze získaných artefaktů stojí za pozornost zejména série strmě retušovaných škradel (obr. 29: 2–14), vrub (obr. 29: 4), zobec (obr. 29: 16) a zlomek jerzmanowického hrotu (obr. 29: 5). Kolekci nástrojů doplňují distální zlomky artefaktů s místní retuší (obr. 29: 1,2), zlomek retušovaného nástroje, odlomená špička hrotu a několik artefaktů s místní retuší. Z kolekce získané v roce 2011 byl vyobrazen jerzmanowický hrot (obr. 29: 6), drásadla (obr. 29: 15,17) a dva složené úštěpy vzniklé při retušování nástroje (obr. 29: 3). Ze vzorku uhlíků bylo získáno radiokarbonové datum 42 500 ± 1 500 ¹⁴C BP (Poz-51617).

Výzkumem szeletské lokality Želešice III se podařilo shromáždit důležitou kolekci, která byla nutná pro



Obr. 28. Želešice. Profil sondy z roku 2012 s promítnutím nálezů.

Fig. 28. Želešice. Profile of the 2012 excavation with plotted artifacts.



Obr. 29. Želešice. Výběr nálezů z let 2011 a 2012.

Fig. 29. Želešice. Selected artifacts from 2011 and 2012.

další poznání tohoto období. Její zpracování za účelem budoucí publikace v současné době probíhá. V průběhu tří sezon byla odkryta plocha 15 m², ze které bylo získáno 1361 artefaktů. Na této lokalitě byla zjištěna taktéž složitá stratigrafie, kdy artefakty jsou nalézány nejméně ve dvou náleзовých horizontech. Lokalita byla zatím datována pomocí dvou AMS dat. Za pozornost stojí jejich značný rozptyl – téměř 5000 let. Zejména starší datum, pokud přihlídneme k výsledkům OSL datování szeletských lokalit (Nejman et al. 2011), naznačuje vyšší stáří szeletieniu, než jsme dosud předpokládali. Z důvodu potvrzení vysokého stáří szeletieniu jsme odeslali ještě vzorek do laboratoře v Oxfordu.

Petr Škrdla, Tereza Rychtaříková, Pavel Nikolajev

Literatura

- Nejman, L., Rhodes, E., Škrdla, P., Tostevin, G., Neruda, P., Nerudová, Z., Valoch, K., Oliva, M., Kaminská, L., Svoboda, J., Grün, R. 2011:** Chronological Review of the Middle to Upper Palaeolithic Transition in the Czech Republic and Slovakia: New Optically Stimulated Luminescence results. *Archaeometry* 53(5), 1044–1066.
- Škrdla, P. 2010:** *Želešice (okr. Brno-venkov)*. Rkp. náleзовé zprávy, č. j. 4714/2010. Uloženo: Archiv náleзовých zpráv, Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
- Škrdla, P., Rychtaříková, T. 2010:** *Želešice (okr. Brno-venkov)*. Rkp. náleзовé zprávy, č. j. 3556/11/2011. Uloženo: Archiv náleзовých zpráv, Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
- Škrdla, P., Matějec, P., Rychtaříková, T. 2010:** Želešice (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 51, 301–304.
- Škrdla, P., Matějec, P., Rychtaříková, T., Nejman, L. 2011:** Želešice (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 52-1, 154–157.
- Škrdla, P., Rychtaříková, T., Nejman, L. 2012:** Želešice (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 53-1, 122–123.

Resumé

The excavation of Želešice-Hoynerhügel (Škrdla 2010; Škrdla et al. 2010, 2011; Škrdla, Rychtaříková 2011; Škrdla et al. 2012) continued in 2012 (Fig. 28). The excavated area was enlarged to the south (upslope) and an area of 3 m² was excavated.

In 2012 were found 111 artifacts recorded in 3 dimensions and additional 641 artifacts found during wet sieving (mostly small chips). A series of steeply retouched end scrapers (Fig. 29: 2–14), a notch (Fig. 29: 4), a bec (Fig. 29: 16) and a fragment of Jerzmanowice-type point (Fig. 29: 5) represent the most important finds.

During three excavation seasons, an area of 15 m² was excavated and 1361 artifacts distributed within at least two find horizons were recovered. A charcoal sample yielded a date of 42 500 ± 1 500 ¹⁴C BP (Poz-51617) which is ca. 5000 older compared to other Moravian Szeletian dates and indicates a possible older antiquity of the Szeletian; this is consistent with OSL dating of the Szeletian site Vedrovice V (Nejman et al. 2011). The excavated collection from Želešice represents an important contribution to the study of Szeletian.